

Rebolusyonaryo a Dyaryo ti Umili ti Amianan a Laud a Luzon

DANGADANG

Oktubre - Disyembre 1998

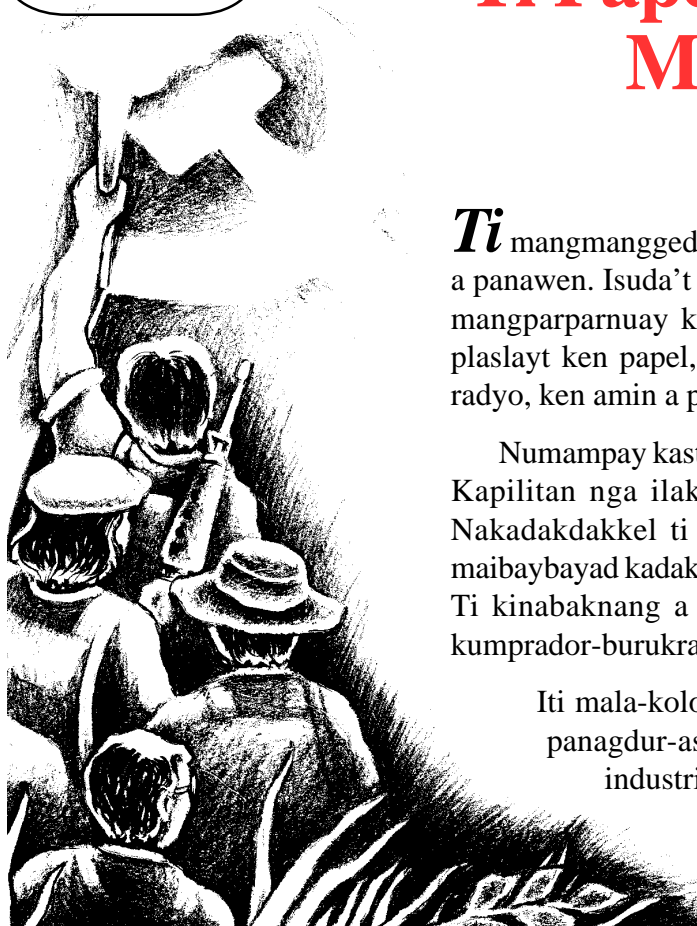
TAWEN XII BLG 4

P2.00

Ipasa no Mabasa

Editorial

Ti Papel ti Mangmangged ken Mannalon iti Rebolusyon

Ti mangmangged wenno proletaryado ti kaaabantean a dasig iti lubong itatta a panawen. Isuda't pwera a mangparpartuat ti kinabaknang ti lubong. Isuda't mangparparnuay kadagiti moderno a ramit ken makina: baterya ken bado, plaslayt ken papel, eroplano ken instrumento, computer ken kotse, relo ken radyo, ken amin a pagdur-asan ti biag.

Numampay kasta, dagiti mangmangged ket nakurapay ken awanan-sanikua. Kapilitan nga ilako da ti pigsa't tegged para iti nakababbaba a sweldo. Nakadakkak ti parpartuaten da a kinabaknang, ngem nakabasbassit ti maibaybayad kadakuada. Isuda ti kakaruan ti pannakagundaway iti intar ti umili. Ti kinabaknang a parpartuaten da ket gangamangen ti imperyalista ken kumprador-burukrata kapitalista.

Iti mala-kolonyal ken mala-pyudal a gimong kas ti Pilipinas, natitil ti panagdur-as ti dasig a mangmangged gapu ta saan a nakabuwelo ti industriyalisasyon ti pagilian. Daytoy ket gapu iti imperyalismo.

Iti Pilipinas, dagiti mangmangged ket 15% ti populasyon. Iti Ilocos ken Cordillera, lallalo a bassit ti bilang da. Adu dagiti naikkat iti trabaho wenno di-regular ti panggedan da. Isu a nalaklaka da a magundawayan ken maidadanes.

Gapu iti praktika da iti moderno a sosyal a produksyon, nadur-as ti syentipiko a kaammuan da. Sanay da iti disiplinado, organizado, ken sistematiko a panagtrabaho. Iti kastoy a kasasaad, napartuat ti dasig da ti kaaabantean a kaammuan ken teorya no kasano a baliwan ti bulok a sistema iti lubong, padur-asen ti produksyon, ken gibusan ti panaggundaway ti tao iti tao. Dagitoy a galad ti batayan nga isuda't kaaabantean a dasig ken pwera iti lubong. Ken isuda't mangidadaulo

L I N A O N

<i>Kasasaad Dagiti Mannalon iti Interyor</i>	
<i>ti Kordilyera</i>	4
<i>Kalbaryo Dagiti Obrero</i>	9
<i>Narimat a Bituen ti Sosyalismo</i>	13
<i>Damdag ken Adal</i>	19
<i>Seksyon Medikal</i>	25
<i>Seksyon Kultural</i>	28
<i>Manuel</i>	28

a pwersa iti rebolusyon. Rumbeng nga akemen dagiti rebolusyunaryo a mangmangged daytoy a naindaklan a rebbengen da.

Ti Dasig a Mannalon

Dagiti mannalon ti kaaduan a pwersa iti lubong iti agdama. Isuda't mangparpartuat ti makan iti lubong ken agparparuar kadagiti naata a materyales manipud iti daga, bakir ken danum para iti usar ti industriya. No awan da, saan a mabiag ti tao.

Kadagiti abante nga industriyal a pagilian, moderno ti produksyon dagiti mannalon. Makina ti agarado, agraep, agsibog, agapit, agbunag, agkiskis.

Ngem kadagiti atrasado nga agrikultural a pagilian kas ti Pilipinas, nakaro ti pyudal ken mala-pyudal a pannakagundaway ken pannakaidadanes ti mannalon. Kaaduan ket awanan daga gapu ta tengngel dagiti appo't daga. Atrasado ti ramit iti produksyon. Manmano ti agus-usar ti makina. Saggabassit ken nasina-sina ti produksyon. Ti kinabaknang a parpartuaten ti mannalon ket gangamgamen dagiti appo't daga ken komersyante-usurero.

Gapu ta dagiti mannalon ket kaatrasaduan ken maidadanes unay ken ti dasig da ti kadakkelan iti bilang ditoy pagilian tayo, ti problema ken kiddaw da ti nangnangruna a risuten ti rebolusyon. Isu nga isuda't kangrunaan a pwersa ti rebolusyon. Saan a mawayawayaan ti umili no saan a mawayawayaan dagiti mannalon.

Iti intero a pakasaritaan, ranggas ti kangrunaan a pamuspusan dagiti reaksyunaryo nga agturturay a dasig tapno gundawayan ken idadanes dagiti mannalon. Isu a kasapulan a ranggas met ti kangrunaan a panglaban da. Ti kangrunaan a wagas ti dangadang ket armado. Dagiti mannalon ket masarakan iti kaaw-awayan. Isu ti maysa a gapu a kaaw-awayan ti pagrubrubbuan ti rebolusyonaryo nga armado a dangadang iti pagilian tayo.

Ti Dua-a-tukad a Rebolusyon

Iti mala-kolonyal ken mala-pyudal a pagilian tayo, dua a tukad ti dalanen ti rebolusyon. Ti umuna a tukad ket nailian-demokratiko a rebolusyon. Panggep daytoy a rippuogen ti turay dagiti imperyalista, dadakkel nga appo't daga ken kumprador-burukrata kapitalista ken gun-oden ti nailian a wayawaya ken demokrasya para kadagiti umili.

Ti maikadua a tukad ket sosyalista a rebolusyon. Panggep daytoy a rippuogen ti turay dagiti kapitalista, ken gun-oden ti sosyalismo inggana komunismo.

Ti Batayan nga Alyansa a Mangmangged-Mannalon

Saan a kabaelan dagiti mangmangged nga ipagballigi daytoy no is-isuda laeng. Kasapulan a mabukel ti batayan nga alyansa ti mangmangged ken mannalon nga isu't katibkeran a pundasyon ti rebolusyonaryo a tignayan ti umili. Ti katibkeran a kaalyado ti rebolusyonaryo a mangmangged ket ti dasig a mannalon. Kasapulan da ti dakdakkal a bilang ken pwersa dagiti mannalon. Kasta met a kasapulan a maibangon dagiti rebolusyonaryo a base iti aw-away.

Saan a mabalin a syudad ti pagrubbuan ti rebolusyon gapu ta idia ti sentro ti turay ken pigsang dagiti kabusor. Ditoy kaaw-awayan, nalawa ti pagmaniobraan

Dagiti Agdama a Rebbengen

Iti Cordillera, kasapulan a maaddaan ti kongkreto a porma ti rebolusyonaryo a tignayan a mannalon iti interyor, iti kanatengan, ken iti kapatagan. Iti nabayag a panawen, naiwayat ti tignayan ti umili ditoy kas nailian a minorya. Mapatadem pay ti dangadang ti umili no mapadur-as ti kamulatan da kas dasig a magunggundawayan. No mabukel ti naindasigan a kamulatan ti mannalon, nalawlawag a makita da no sino dagiti kabusor a dasig, a kabusor met laeng ti dadduma pay a Pilipino. Iti kasta, mapairut ti panagkaykaysa ti intero nga umili kontra kadagiti kabusor.

Iti Ilocos, kasapulan a maisaknap dagiti adal manipud kadagiti napalabas a kampanya ken tignay masa kas iti panangipangato iti presyo ti tabako. Kasapulan ti nasaknap ken naregta a propaganda ken edukasyon maipanggep kadagiti nababara nga isyu tapno ad-adu a mannalon ti mariing, maorganisa, ken agtignay. Iti kasasaad a nakaro ti landlordismo kagiddan ti warlordismo, lallalo a kasapulan nga iwayat dagiti anti-pyudal a dangadang.

Ti anti-pyudal a dangadang ket isu't tulbek iti panagabante ti rebolusyonaryo a tignayan iti nalawa a kaaw-awayan. Maibilang ditoy ti panangpababa iti abang iti daga, panangpababa iti interes ti utang, panangipangato iti presyo dagiti produkto ti mannalon, kdp. Kagiddan daytoy, maibangon dagiti organo ti demokratiko a bileg pampulitika ti umili ken in-inot a mapakapsut ti turay dagiti appo't daga aginggana marippuog iti kamaudianan.

Kasapulan met nga agorganisa dagiti mangmangged iti Ilocos ken Cordillera. Numampay bassit ti bilang da iti intero a rehiyon, dumakdakkal met ti bilang dagiti mala-mangmangged - dagiti awanan wenno di-regular iti trabaho, dagiti oblantes ken mangmangged-talon, ken dagiti nakurapay nga umili iti syudad. Agpukpukkaw ti kasasaad, agbirbirok ti umili ti sungbat.

Agawaan tay' ngarud a palawaen ti panagorganisa ken panagtignay ti masa nga anak ling-et. Iti kasta, mareppet ken maruk-atan ti mannakabalin a bileg ti umili! ★

ti rebolusyonaryo nga armado a pwersa ken relatibo a nakapsut ti kontrol dagiti kabusor.

Isu a kasapulan a mapan iti kaaw-awayan ti adu nga abante a pwersa ti tignayan a mangmangged tapno tumipon iti tignayan a mannalon. Kasapulan nga idauluan da (babaen ti Partido Komunista kas abante a destakamento) ti natibker a batayan nga alyansa ti mangmangged ken mannalon. Ti NPA ti kangrunaan a langa daytoy a batayan nga alyansa. Maisilpo met ditoy dagiti solido nga organisasyon ti umili ken dagiti organo ti bileg pampulitika.

Kasapulan met a maawis dagiti peti-burgesya ken nailian a burgesya iti syudad ken kaaw-awayan kas nayon a positibo a pwersa. Iti kasta, mabukel ti kalawaan a panagkaykaysa ti umili kontra kadagiti sumagmamano a kabusor a dasig. Kasapulan met a magudua ti intar dagiti kalaban a dasig, makaawis ti alyado manipud kanyada ken maisina dagiti kapepeklan.

Kasasaad Dagiti Mannalon iti Interyor ti Kordilyera

Ti kalawaan a paset ti Kordilyera ket ti makunkuna nga “interyor.” Maibilang ditoy dagiti nasulinekan nga ili a pagnanaedan dagiti nailian a minorya. Kaaduan ti umili ket mannalon. Iti interyor, masursurot pay laeng dagiti nainsigudan a kultura ken sistema a sosyo-pulitikal. Iti dadduma ket napaut dagiti ugali. Iti dadduma ket in-inot a mapukpukaw dagitoy.

Idi damo, kadagitoy a luglugar ket nalatak ti nainsigudan nga ekonomya a naan-anay wenno apagkusto a mangsungsubat kadagiti batayan a kasapulan ti umili (*subsistence economy*). Simple ti wagas ti kabiagan (panagtalon, panaganup, panagkalap, handikrap, panagusok, kdpay). Ti produksyon ket para laeng iti bukod nga usar ti umili. Napigsa ti panagtitinnulong iti produksyon kas ti ub-ubbo, inabbuyog, alluyon, kdpay. Nairut ti panagkaykaysa ti umili iti panangsango kadagiti problema ken kasapulan da.

Ti daga ti kangrunaan a paggapuan ti kabiagan ti umili. Ti kabuklan ti daga ket tengngel ti tribu wenno klan. Ammo ti umili ti beddeng wenno saklaw ti teritoryo da, ti paset a komunal, ken ti paset a pribado. Adda dagiti daga a sanikua ti indibidwal. Ngem iti nainsigudan a sistema, dagitoy ket saan a mabalin a mailako iti ruar ti klan wenno tribu. Adda mapanggeddeng a papel ti tribu wenno klan iti panagrisut kadagiti problema ken risisris kasilpo iti panagtagikua iti daga.

Ngem iti agdama, ti nainsigudan nga ekonomya iti interyor ket napardas a sapsapawan ti managgundaway a sistema ti linnakuan (*commodity economy*). Iti daytoy a sistema, dakkel a paset ti produkto ket mailako (bukel, kape, prutas, ayup, lames, handikrap, kdpay). Daytoy ti paggapuan ti kwarta nga igatang da kadagiti dadduma

pay a kasapulan kas ti asin, lupot, agas, kdpay; ibayad iti edukasyon, transportasyon; wenno panggastos kadagiti ritwal ken okasyon.

Gapu iti daytoy a sistema iti interyor ti Kordilyera, kumarkaro ti pannakagundaway ti umili ken napardas a maib-ibus ti kinabaknang da. Idi ket umanay ti produksyon ti umili ken sumobra pay iti dadduma. Adda dagiti baryo nga agilako ti bagas iti kapatagan idi. Ngem itatta, kaaduan kadagiti baryo iti interyor ket agkurkurang ken agkrisis.

Kasano a napasamak daytoy?

Iti damo a buya, agpayso nga umad-adu ti tao ken saan nga umad-adu ti daga. Kasta met nga adda dita dagiti natural a limitasyon - nalipit ti matalon iti tereyn a kabambantayan, kurang ti danum, adu ti peste, adda tikag ken bagyo. Maysa pay ket atrasado dagiti ramit iti produksyon, natrabaho unay ti sistema ti panagtalon, ken kurang pay ti syentipiko a kaammuan maipanggep iti moderno ken nadur-as nga agrikultura. Ngem apay nga agkurang itatta no immanay met idi?

Adda ti nalawlawwa ken naun-uneg a palawag ken gapu ti agdama a krisis iti interyor.

Ti Agrikrikus a Problema

Dagiti mannalon iti interyor ket mailumlumlom iti agrikrikus a problema ti krisis kas makita iti drowing.

Kaaduan kadagiti mannalon iti interyor ket addaan ti sangkabassit a kelleng. Gapu ta kurang ti talon ti kaaduan, agkurang ti maapit ken makan. Kurang ti kwarta, kurang ti adal. No kurang ti taraon, nalaka a kumapet ti sakit.

Tapno mapunnuan ti kinakurang, nadumaduma ti remedyo ti umili. Ag-uma ti dadduma. Ngem no nalawa unay ti mapukanan ti kayo ken maumaan, makaperdi met daytoy iti bakir a mangpakaro iti kinakurang ti danum ken pannakaiyanud ti *topsoil*.

Adda met dagiti agusar ti makunkuna nga *high-yielding varieties* (HYVs). Ngem manipud idi simrek ti HYVs, nagrugi met a naawan ti aggigiddan nga iskedyul ti panagtalon. Isu't gapu nga immadu ti peste kas ti utot ken igges, ken lallalo a makissayan ti apit. Mapilitanen dagiti mannalon nga agusar ti ad-adu ken nangingina nga abono ken makasabidong a pestisidyo. Ti agganansya ti dakkel ditoy ket dagiti imperyalista ken kumprador burgesya, nga isu met laeng ti nangirugi a mangipasaknap kadagiti HYVs.

Dagiti awanan wenno agkurang ti daga da ket makitalon wenno makitegged kadagiti baknang a mannalon. Iti interyor, adda met panaggundaway ti baknang a mannalon kadagiti nakurapay, ngem adda sumagmamano a salik a mangkissay wenno mangpalagan ditoy (kinnabagyan, ugali, kdp.)

Ti pangpullat ti dadduma iti krisis ket panangpaadu ti maaramid nga handikrap kas ti basket, pasiking, sagad, *woodcarving*, kdp. Ti dadduma ket ag-*carabao logging* ken ag-usok. Ngem napardas met a maibus dagiti kayo, oway, ken dadduma pay a maala iti bakir. Ti manen agganansya ti dakkel manipud iti panangilako kadagitoy ket dagiti kumprador a manggatang iti nalaka ken mangilako iti nangina.

Gapu kadagitoy, agtultuloy a lumiplipit ti matalon. Adu dagiti madadael a payaw ken mapanawan a talon gapu ta agtultuloy a kumurang ti danum. Isu nga agtultuloy ti panagrikus ti problema ti mannalon.

Kadagiti nadumaduma a probinsya ti Kordilyera, ti interyor a barbaryo ti Ifugao ti kakaruan ti kasasaad. Kumpara iti dadduma a probinsya, ditoy ti kabassitan ti bakir, maanup, makalap, ken maminas no adda man.

Tapno makalung-aw, ti aramiden ti sumagmamano ket umikkat iti agrikrikus a problema iti interyor. Ngem manipud iti problema, agturong da met laeng iti sabali a problema. Kas pangarigan, nakaad-adu nga umili ti agakar ken agbirok ti pagbiagan iti sabali a lugar. Dagitoy ti agbalin a mala-mangmangged nga awanan ti sigurado a trabaho. Idiay syudad wenno sentro, agbalin da a kabitero, karpintero, drayber, *sidewalk vendor*, tagasakdo ti danum, labandera, agpalimos, kdp. Mapilitan da nga agiskwat iti daga. Ti dadduma ket agbalin nga oblantes iti kanatengan ti Benguet. Adu met ti agaplay nga OCW, sabali manen a rigat.

Ti dadduma ket maiduron kadagiti anti-sosyal nga agaramid--agmula ken agilako ti marijuana, agsugal, agtakaw.

Amin dagitoy a remedyo ket saan da masolusyonan ti problema. Pakaruen da pay ketdi ti problema wenno agturong iti sabali pay a problema. Ti laeng solusyon ket ti panangpugsat iti agrikrikus a problema babaen ti panangikkat kadagiti ramut na.

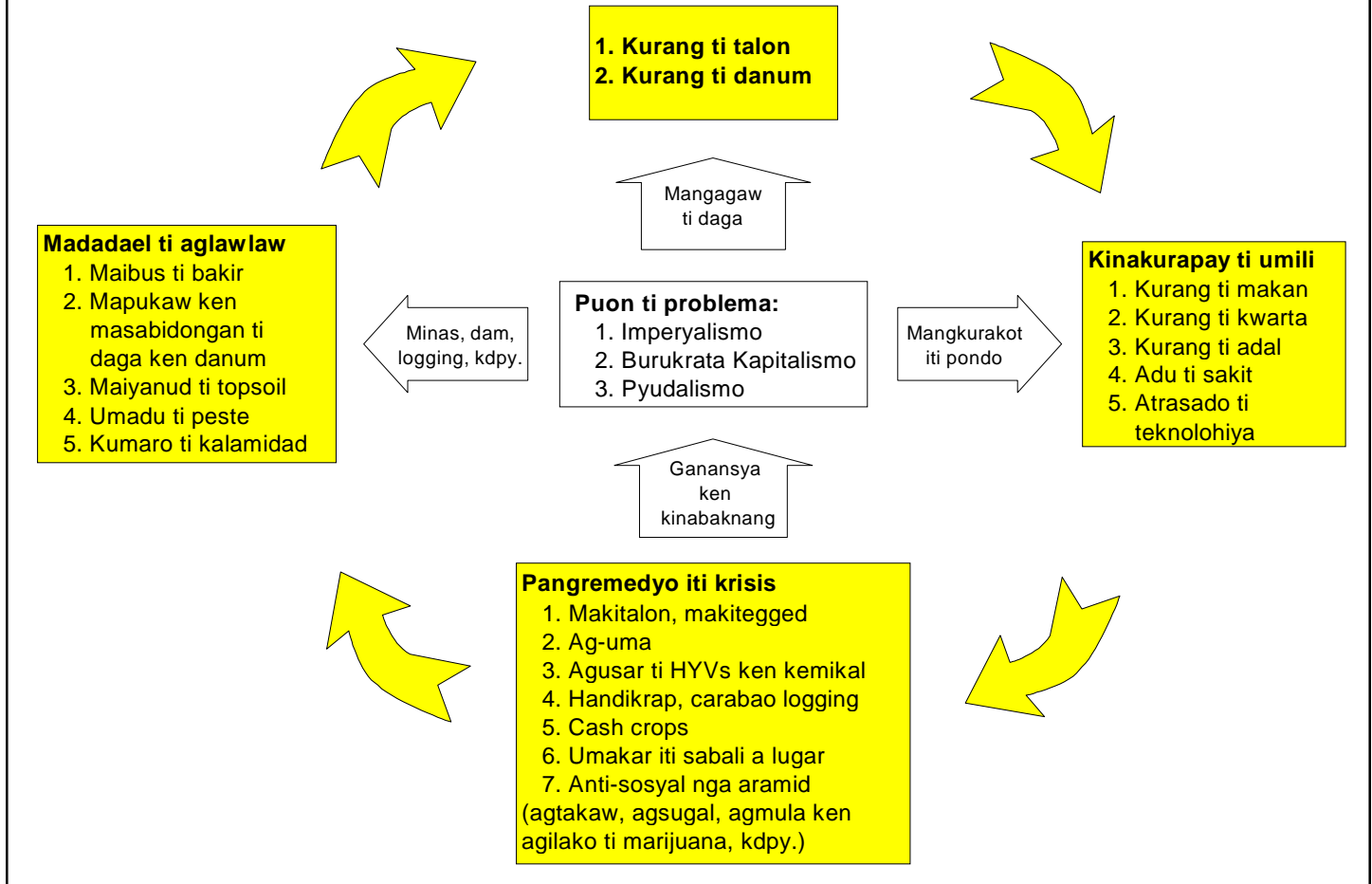
Tallo a Ramut ti Problema

Ti nangnangruna nga interes dagiti agturturay ket maagaw ti kinabaknang ti Kordilyera - dagiti karayan a ma-dam, dagiti balitok ken gambang a minasen dagiti managdadael a korporasyon, dagiti kabakiran a makalbo, dagiti *hot spring* a pagitakderan da ti planta a *geothermal*, kdp. Dagitoy a kinabaknang ket mabirukan iti interyor ti Kordilyera.

Ti *imperialismo* ti maysa a ramut ti problema. Plano dagiti imperyalista nga agawen dagiti daga ti umili iti interyor ken agipatakder ti dadakkel ken nalalawa a minas, mamagperdi a dam, kdp a proyekto.

Ti *pyudalismo* ti maikadua a ramut ti problema ti umili a Pilipino. Daytoy ket panangkontrol ti sumagmamano nga appo't daga kadagiti nalalawa a daga ken panaggundaway da kadagiti mannalon. Iti nalawa a paset ti Kordilyera, ti reaksyunaryo a gubyrno

TI AGRIKRIKUS A PROBLEMA TI MANNALON ITI INTERYOR

ti kadakkelan nga apo't daga gapu iti panangideklara na iti daga kas *public land*. Numampay awan ti dadakkel nga appo't daga iti interyor ti Kordilyera, sagsagrapen dagiti nakurapay a mannalon ti mala-pyudal a panaggundaway. Makita daytoy iti nababa a sweldo dagiti makitegged, ken iti panagdiktat dagiti komersyante-usurero iti presyo ti produkto dagiti mannalon.

Iti interyor ti Kordilyera, ti kangrunaan a wagas ti mala-pyudal a pannakagundaway dagiti mannalon ket makita iti sistema ti linnakuan. Sinako dagiti produkto ti mannalon nga ikarkarigatan da a baggaten nga ilako. Ngem ti iyawid da ket bassit laeng a supot ti nangina nga asukar, asin, agas, bado, baterya, kdp. Iti kastoy a sistema ti linnakuan, ipampanaw dagiti komersyante-usurero ti produkto a pagling-etan ti umili.

Dagiti komersyante-usurero ti direkta a manggungundaway kadagiti mannalon ti interyor. Nalaka ti panaggatang da iti produkto ti mannalon ken ilako da idia syudad ti nakanginngina. Maibilang kadagiti komersyante-usurero dagiti agpapatang ti nakangatngato nga interes, kasta met dagiti negosyante nga agilako kadagiti produkto a kasapulan ti mannalon (abono, pestisidyo, bin-i, ramit iti talon, pangkonsumo kas ti bado ken agas, kdp.)

Kontrolado dagiti komersyante-usurero ti presyo dagiti produkto ti mannalon kas ti kape, bukel, nateng, prutas, kdp. Kabaelan da nga ibagsak ti presyo no kayat da.

Ti dadduma a komersyante-usurero ket maibilang iti dasig ti dakkel a kumprador burgesya. Ti dadduma

met ket akintengnga wenno bassit a burgesya, ngem katulungan dagiti dakkel a kumprador burgesya.

Ti *burukrata kapitalismo* ti maikatlo a ramut ti problema. Daytoy ket panagusar dagiti agturturay a dasig iti gubyrno para iti pagbaknangan da. Makita daytoy kadagiti linteg ken programa ti gubyrno a kontra-umili kas ti Mining Act. Maibilang ditoy ti panagkurakot dagiti opisiales iti pondo, isu't gapu nga agkurkurang dagiti iskwelaan, klinik, kalsada, ken dadduma pay a serbisyo aglalo iti interyor. Ti militar ken pulis ket usaren dagiti agturturay a mangsalaknib iti bukod da nga interes.

Nabayagen a panawen a baybay-an ti gubyrno ti umili iti interyor. Ipaidam ti gubyrno dagiti batayan a serbisyo. No adda man ti suporta ken serbisyo ti gubyrno kas ti CHARMP (dati nga HADP) ken CECAP, kadawyan a panagpammarang laeng dagitoy. Saan a pudno nga agserbi iti umili no di ket para iti pagganansyaan dagiti imperyalista, appo't daga, ken kumprador burgesya. Babaen kadagitoy, masuruan ti mannalon nga agimula ti *cash crop* a pagganansyaan dagiti kumprador, agusar kadagiti nangina nga kemikal, bin-i, ken produkto a pagganansyaan dagiti kapitalista. Lallalo a maigalut dagiti mannalon iti managgundaway a sistema ti linnakuan.

Maus-usar pay dagitoy a programa a pangallilaw iti umili. Panggep dagitoy a pagbalinen a managdependar ti umili kadagiti *dole-out* a proyekto ti reaksyunaryo a gubyrno ken repormista nga NGO.

Dagitoy a tallo a problema ket sagsagrapen saan laeng ti umili iti interyor no di ket iti intero a pagilian.

Malaksid kadagiti tallo a problema, dagiti umili ti Kordilyera kas nailian a minorya ket mangsagsagrap iti partikular a problema -- ti *nailian a pannaka-idadanes*. Daytoy ti pananglabsing ti turay kadagiti kalintegan iti bukod a panagkeddeng. Makita daytoy iti sumaganad: pananglabsing iti kalintegan iti nagtaudan a daga ken kinabaknang, historikal a panangipaidam ti gubyrno kadagiti serbisyo para iti umili, panangisaknap iti diskriminasyon wenno panangirurumen kadagiti nailian a minorya, nakaro a militarisasyon nga agturong iti etnosidyo, panangbastos ken panangkomersyalisa iti

kultura, ken pananglabsing kadagiti nainsigudan a sistema ti sosyo-pulitika.

Saan a bigbigen ti gubyrno ti kalintegan ti mannalon iti anestral a daga kas mapaneknekan kadagiti nadumaduma a proyekto ti gubyrno. Ti CALC/CADC ket panglukko da laeng iti umili tapno saan a lumaban. Maus-usar ti CALC/CADC tapno pagaapaen dagiti umili, punasen dagiti nainsigudan a linteg iti panagsanikua iti daga, masina-sina ti panangtagikua iti daga, ken maipauneg dagitoy iti burges ken pyudal a sistema ti panangtagikua. Ti nalimed a panggep daytoy ket nalaklakan to a maagaw dagiti anestral a daga ken kinabaknang ti umili gapu ta maipauneg iti linteg ti reaksyunaryo a gubyrno. Uray dagiti nainsigudan a sistema a sosyo-pulitikal kas ti dap-ay, ato, ken dagiti panglakayen ket sapsapawan dagiti LGU tapno rumimbaw ti burges-reaksyunaryo a sistema.

Rinibribu nga umili ti maagawan ti nagtaudan a daga ken maawanan ti kabiagan no maipatungpal dagiti panggep dagiti agturturay a dasig. Saan laeng a nakarkaro a krisis ti sagraopen ti umili no di ket patay.

Ti agririkus a problema ket ladawan ti mala-pyudal ken mala-kolonyal a galad ti Pilipinas. Iti daytoy a sistema, ti mangib-ibus iti kinabaknang ken mangpes-pespes iti umili ket dagiti dasig nga imperyalista, kumprador burgesya, ken appo't daga. Dagitoy ti kabusor ti umili. Isuda't mangidurduron iti agrikrikus a problema dagiti mannalon.

Panaglaban ti Mannalon

No saan nga agorganisa ken agtignay ti umili, saan a mabaliwan ti bulok a sistema. Agtultuloy ti pannakailumlom ti mannalon iti nailadawan nga agrikrikus a problema. Kasapulan a mapugsat daytoy. Ti laeng rebolusyon ti makapugsat ditoy. Kasapulan a lumaok ti mannalon iti armado a dangadang.

Ti mannalon ti kangrunaan a pwersa ti rebolusyon. Masapul nga alisto a mareppet ti panagkaykaysa da iti uneg ti organisasyon ti *Pambansang Katipunan ng Magbubukid-Cordillera Peoples' Democratic Front* (PKM-CPDF). Iti kasta, maiyabante dagiti kiddaw ken tarigagay da kas mannalon ken kas nailian a minorya. Masapul ti panagsampa ti adu a mannalon iti NPA tapno

Ibutaktak ken supyaten tayo dagiti di-nainkalintegan ken manangallilaw a linteg ti gubyrno maipanggep iti daga kas ti CALC/CADC, NIPAS, *IPRA*, kdp.

Kadagiti lugar a napigsa pay laeng ti komunal a panangtagikua ti umili iti nagtaudan a daga, rumbeng a papigsaen daytoy.

Kasapulan met a suksoken ken nauneg nga adalen ti panaggundaway dagiti komersyante-usurero tapno maammuan ken maiyaramid dagiti umannatop a porma ti organisasyon ken wagas ti panagtignay dagiti mannalon a lumaban kadagitoy.

Dagiti kontradiksyon iti baet dagiti baknang ken nakurapay a mannalon ket rumbeng a marisut iti nainkapyaan a wagas--saan nga antagonistiko wenno saan a nadara, no di ket babaen ti demokratiko a pamuspusan, pulitikal nga edukasyon ken kampanya.

maiabante ti armado a dangadang, agraryo a rebolusyon, ken maibangon dagiti base a masa iti away, ken tapno masalakniban dagiti balligi a magunod ti tignayan a mannalon.

Ti dangadang ti umili iti Kordilyera ket rumbeng nga anti-imperyalista, anti-pasista, ken kontra nailian a panangidadanes. Ngem gapu ta ti kaaduan nga umili ditoy ket mannalon, ti tulbek tapno umabante ti rebolusyon ket ti anti-pyudal a dangadang.

Ti anti-pyudal a dangadang ti dasig a mannalon iti interyor ket nakapauneg iti laban kontra iti reaksyunaryo a gubyrno nga isu't kadakkelan nga apo't daga. Daytoy ti porma ti naindasigan a dangadang iti interyor ti Cordillera. Isu't kangrunaan a linaon ti agraryo a rebolusyon ditoy.

Nagadu dagiti isyu a pagrubuan ti tignayan a mannalon iti interyor ti Kordilyera kas ti minas, dam, *CALC/CADC*, *NIPAS*, militarisasyon, kinakurapay, ken dadduma pay.

Gapu iti agkurkurang a talon ken atrasado a produksyon iti interyor, kasapulan met dagiti pampulitika ken pang-ekonomya nga addang tapno marimbawan dagitoy. Babaen kadagiti nadumaduma nga organisasyon (kas ti ub-ubbo, ato, dap-ay, asosasyon, babassit a koop), tignay masa, edukasyon, ken kooperasyon ti mannalon, in-inot a marimbawan dagiti problema iti panagtalon. Ti panangsungbat kadagitoy a problema ket paset ti agraryo a rebolusyon iti interyor.

Ngem tapno mapanggeddeng a marisut dagitoy a problema, kasapulan a maparmek ti pang-ekonomya, pampulitika, ken pangkultura a turay dagiti reaksyunaryo a dasig.

Ti dasig a mannalon ti kangrunaan a pwersa ti rebolusyon gapu ta isuda't kaaduan iti bilang ken isuda't kakaruan iti panangirurumen dagiti agturturay a dasig. Ti interes da ti kangrunaan nga ilablaban ti nailian demokratiko a rebolusyon--pannakawayawaya manipud iti pyudal ken mala-pyudal a pannakaadipen. ★

Dagiti Mangmangged iti Baguio ken Benguet

Kalbaryo Dagiti Obrero

Ti Baguio ket maysa a kangrunaan a syudad iti Amianan a Luzon. Daytoy ti sentro ti negosyo ken komersyo, industriya, edukasyon, turismo, opisina ti gubyrno, ken masmidya iti rehiyon a Cordillera.

Nakakonsentra ditoy ti kabuklan dagiti negosyo iti Cordillera. Adda ditoy ti *Export Processing Zone* (EPZ) a pakakitaan ti dadakkel a pabrika dagiti produkto a pang-export. Adu a negosyo ti agtultuloy a maipat-patakder iti Baguio ken iti probinsya ti Benguet tapno mangilako ti produkto ken serbisyo kadagiti umili ken bisita ditoy.

Kumpara iti dadduma pay a paset ti Cordillera -- ken uray iti dakkel a paset ti Amianan a Luzon -- makita iti syudad ti Baguio ken dagiti asideg a munisipalidad ti Benguet ti dakkel a konsentrasyon dagiti mangmangged iti pabrika ken negosyo. Segun iti mismo a datos ti gubyrno, dumanon iti 64,000 ti kabuklan a bilang dagiti mangmangged iti Baguio ken Benguet. Dakkel a paset daytoy (48,000) ket atrabtrabaho kadagiti hotel, panganan, transportasyon, paglakuan, komunikasyon, kdpay a serbisyo; ti 14,000 ket atrabtrabaho kadagiti pabrika ken minas; bayat a ti 2,000 met ket adda iti kapitalista nga agrikultura.

Disempleyo ken Kinaawan ti Natalged a Pagtrabahuan

Iti bigla a panagkita, nakadakkkel a bilang (64,000) ti addaan ti trabaho iti Metro Baguio. Ngem ti agpayso, ti ad-adu kadagitoy ket kaswal, kontraktwal, parttaym, wenno di-regular, laeng. Dakdakkkel pay ti bilang dagiti awanan trabaho wenno awanan regular a panggedan. Segun iti gubyrno, 113,000 ti kabuklan a bilang ti pigsa't tegged iti syudad ti Baguio. Kayat na a saoen, dakkel a mayoria ket awanan trabaho wenno awanan regular a panggedan.

Ti direkta a resulta daytoy ket nakaad-adu a tao ti mapilitan nga aglilinnumba para iti sumagmamano a trabaho.

Ken uray no adda trabahom itatta, saan ka a makasigurado nga adda pay trabahom no bigat. Agsasaruno dagiti panagikkat iti trabaho. Manipud idi 1996, nasurok 3,000 mangmangged ti naikkat iti minas, iti EPZ, ken uray iti kapitalista a talon.

Irasrason ti kapitalista a maluglugi kano ti kumpanya isu a “mapilitan” a mangikkat kadagiti mangmangged. Ti agpayso gayam, mas kayat na a mangala kadagiti saan a regular a mangmangged, wenno makina imbes a mangmangged ti mausar tapno makatipid iti pasweldo.

Segun ngamin iti linteg, adda pirmi ken nangatngato a sweldo para iti regular a mangmangged ngem kadagiti kontraktwal, kaswal, kdpay a mangmangged. Dagiti regular a mangmangged ket addaan kalintegan nga agunyon ken mangitandudo iti interes da. Adda met dagiti patakaran a masapul a surotan ti kapitalista sakbay nga ikkaten na ti maysa a regular nga empleyado.

Isu a mangala ti kapitalista kadagiti di-regular a mangmangged a saan nan nga aramiden a regular. Nababa a sweldo, awan ti unyon, awan ti welga, ken nalaka pay nga ikkaten!

Kasta ti buya ti agdama a palakad ti kapitalista iti panagala kadagiti trabahador. Maaw-awagan daytoy a *labor flexibility*. Maysa a pagarigan daytoy ket *labor-only contracting* (LOC) no sadinno ket makikontrata ti kapitalista iti maysa a kontratista. Ti kontratista ket isu't mangamong a mangala ken mangkontrata kadagiti mangmangged. Ti sweldo, oras ken klase ti trabaho ket pagtulagan ti kapitalista ken kontratista. Saanen a ti kapitalista ti kasarita dagiti mangmangged. Iti kastoy a kontrata, lallalo nga awan ti seguridad iti trabaho dagiti mangmangged. Anyaman nga oras ket mabalin ida a sukatan ti kontratista ken kapitalista.

Lallalo nga umadu ti awanan trabaho ken lallalo a mapilitan dagiti mangmangged nga awaten ti makabekkel a pananggundaway tapno laeng maka-trabaho ken maaddaan pangbiag ti pamilya da.

Saan nga Umanay a Sweldo

Segun iti agdama a linteg, P139.00 ti rumbeng a minimum nga inaldaw a sweldo ti agtrabtrabaho iti pabrika ditoy Cordillera. Dagiti mangmangged iti *service sector* ket rumbeng nga agsweldo ti di nababbaba ngem P135.00, bayat a dagiti adda iti agrikultura ket P103.00.

Ngem segun manen iti gubyrno idi 1995, ti maysa a pamilya nga adda innem a miembro na ket kasapulan da ti P8,200.00 tunggal bulan tapno mabiag a nasayaat. Kayat na a saoen, rumbeng a P270.00 ti inaldaw nga inkam ti maysa a pamilya. Nakurang unay ti ibagbaga ti gubyrno a minimum a sweldo ti mangmangged. Di tay pay imbilang ditoy ti panagdoble ti presyo ti gistay amin a gagatangen manipud 1995, ngem bassit-usit laeng ti ngimmatuan ti sweldo dagiti mangmangged.

Ngem saan latta a mapnek ti kapitalista. Kaaduan a kapitalista ket talaga a saan nga agited ti minimum a sweldo kadagiti mangmangged. Kurang ngaruden ti minimum a sweldo, kayat na pay a kissayan daytoy. Adu a palusot ti ar-aramiden dagiti kapitalista tapno saan da nga agbayad ti minimum a sweldo.

Iti 12 pabrika iti uneg ti EPZ, kas pagarigan, maymaysa laeng ti agbaybayad ti husto a sweldo. Iti sektor ti serbisyo ken agrikultura, adda pay agpas-pasweldo ti P50.00 tunggal aldaw.

Syempre, kunyari ket saan nga ammo dagiti opisyal ti gubyrno dagiti palusot ti kapitalista. Ti agpayso, agkakumplot dagitoy iti pananggundaway kadagiti mangmangged tapno mangalun-on ti dakkel a ganansya.

Dagiti dadakkel a kumpanya ti minas ken dagiti imperyalista a kumpanya iti EPZ ket maibilang iti 20 a kabaknangan a korporasyon iti Pilipinas. Tinawen a kasla bantay Cordillera ti kadakkel ti ganansya da bayat a kasla bassit a bunton ti mapan iti sweldo ken pagimbagan ti mangmangged.

Napeggad, Saan a Makatao a Kondisyon iti Trabaho

Tapno masubbot ti maipaspasweldo, makatipid iti gastos, ken makaala ti dakdakkel pay a ganansya, nadumaduma a wagas ti ar-aramiden ti kapitalista a mangluko ken manggundaway kadagiti mangmangged.

Awan ti proteksyon nga ited ti kapitalista kadagiti mangmangged manipud kadagiti peggad iti uneg ti pabrika. Awan ti maskara ken dadduma pay a proteksyon dagiti agiggem kadagiti kemikal. Nakapud-pudot ken kurang ti angin iti uneg ti pabrika. Kurang dagiti kasilyas ken masansan a maparitan dagiti mangmangged nga umisbo. Iti maysa a pabrika iti EPZ, dagiti masakog nga empleyado ket maiyalis iti trabaho a kasapulan da nga agiggem ti makadangran a kemikal. Dagiti met adda iti plantasyon ket awan proteksyon da manipud iti pestisidyo ken dadduma pay a kemikal.

Malaksid ditoy, maparigatan unay dagiti mangmangged. Mapatrabaho da iti nasurok walo nga oras iti maysa nga aldaw nga awan ti nayon a sweldo. Dagiti *stay-in* a mangmangged kadagiti restoran ken dadduma pay a paglakuan ket diretso a pagtrabahuan ti kapitalista iti 16 oras wenno nasurok pay kada aldaw! Dagiti agtrabtrabaho met ti walo nga oras iti maysa nga aldaw ket mapilpilit a makaleppas ti ad-adu a produkto ngem iti kadawyan. Adda pay dagiti mangmangged nga inggana uppatt a makina ti aggigiddan a patarayan da. Kaaduan a mangmangged ket awanan ti kalintegan nga agbakasyon; malabsing ti kalintegan da a maswelduan no agbakasyon, agsakit, wenno aganak.

Isu ngarud a mabugbog ken agkakapsut ti bagbagi dagiti mangmangged. Kadawyanen kadakuada ti addaan sakit iti mata, bara, kidney, kudil, ken tulang. Adu met kadakuada ti maak-aksidente iti uneg ti pabrika. Ngem kurang wenno awan pay ketdi ti it-ited ti kumpanya a suporta a medikal.

Panangallilaw, Pananglipit ken Panangranggas

Ti kapadasan dagiti mangmangged iti aggigiddan a panagtrabaho ket batayan ti nalaka a pannakamulat da iti bileg ti nagkaykaysa a panagtignay. Ngem iti nadumaduma a wagas ket laplappedan ken iparparit ti kapitalista ken ti gubyrno ti panagtignay da.

Kadagiti dadakkel a kumpanya, aggastos dagiti kapitalista para kadagiti palaro, piknik, kdpay a pangay-ayo tapno ipakita a saan kano nga agbangga ti interes dagiti mangmangged ken kapitalista. Maikkan ti dadakkel a sweldo ken dadduma pay a benepisyo dagiti mangmangged a sipsip iti kapitalista. Adda met dagiti

kapitalista nga agsuporta iti panangitakder ti aso-aso nga unyon tapno malappedan ti pannakaibangon ti pudno nga unyon a mangilaban iti interes dagiti mangmangged.

Dagitoy a pangallilaw ket paset ti taktika dagiti kapitalista a guduaen ti intar dagiti mangmangged. Inggana a saan nga agkaykaysa dagiti mangmangged, nalaka latta nga ipilit ti kapitalista ti mananggundaway ken mananglipit a gandat da.

Dagiti mulat nga empleyado a naorganisa iti unyon ket mapabutngan, mapasuksukan, maiyalis wenno sigida a maikkat iti trabaho.

Adda met dagiti dilawan wenno aso-aso a lider mangmangged nga agpampamarang a mangilababan iti kalintegan dagiti mangmangged. Ngem ti agpayso ket inggana iti sarita laeng gayam. Dagitoy ket oportunista a mangipagpagna ti interes ti kapitalista ken ti bukod da a bagí. Kakumplot da dagiti kapitalista. Ti ilaban da laeng ket dagiti panawagan a saan a direkta a bumangga iti interes dagiti kapitalista -- di bale no agtultuloy a mabaddekan ken magundawayan dagiti mangmangged basta agtultuloy a dakkel ti maala da manipud iti pondo ti unyon ken pasuksok ti kapitalista.

Saan met nga agduadua ti gubyrno a mangipatulod kadagiti berdugo a pulis ken militar no adda panagtignay wenno welga dagiti unyon. Awan pay napasamak iti pakasaritaan ti Pilipinas a dagiti berdugo a pulis ken militar ket napan iti piketlayn tapno tulungan dagiti mangmangged. Mapan da tapno butbutngen wenno naranggas a buraken ti panagkaykaysa dagiti mangmangged.

Agtignay ken Lumaban!

Iti agdama ket adda nasurok ngem 2,000 empresa wenno negosyo iti Metro Baguio. Ngem 63 pay laeng kadagitoy ti addaan unyon. Dakkel a bilang ditoy ket idadauluan dagiti dilawan a lider mangmangged ken manmano pay ti idadauluan dagiti rebolusyunaryo ken progresibo a lider.

Makita a dakkel pay a bilang ti mangmangged ditoy ket saan pay a naorganisa, lallalo iti rebolusyunaryo ken progresibo a batayan.

Idi 1970, ti rebolusyonaryo a tignayan iti intar dagiti mangmangged ket nangrugi a mangibangon ti bukod da nga unyon kadagiti minas, pabrika, ken sumagmamano nga empresa iti sektor serbisyo. Pimmigsa daytoy iti tengnga ti dekada 1980 aglalo kadagiti minas. Naiwayat ditoy dagiti dangadang ken adda mangmangged a simmampa iti NPA. Ngem napugsat ken napaatras ti rebolusyonaryo a panagdur-as daytoy gapu kadagiti kamali a ligalismo, ekonomismo, ken insurreksyonismo iti panawen ti disoryentasyon aglalo iti maudi a paset ti tawtawen ti 1980s.

Ti panagorganisa kadagiti mangmangged ket nalimita laengen iti panagunyon ken kadagiti kasilpo a ligal a proseso. Pilpiliten da a labanan ti kapitalista ken ti estado babaen iti mismo a reaksyunaryo a linteg ti estado. Iti sumagmamano a pasamak ket nalimitaan dagiti panagtignay kadagiti pangmabiitan ken pangekonomiko a kiddaw laeng. Nakarkaro pay, nabaybayan ti panangpamulat ken panangorganisa kadagiti mangmangged kas mangidadaulo a dasig iti rebolusyonaryo a tignayan.

Iti agdama ket pursigido a mailinlinteg dagitoy a nagkapsutan. Iti gabay ti *Maikadua a Naindaklan a Tignayan ti Panagilinteg* (MNTP) nga idadaulan ti Partido, ti rebolusyonaryo a tignayan a mangmangged ket in-inot a dumurdur-as ken pumigpiga.

Kagiddan ti panangorganisa kadagiti ligal nga unyon ket ti panangbukel kadagiti limed a rebolusyonaryo nga unyon. Addan maibangbangon a limed a rebolusyonaryo a sadiri iti uneg dagiti ligal nga unyon. Adda met dagiti mabukbukel a grupo a pang-organisa kadagiti empresa nga awanan pay ti unyon. Maiwaywayat dagiti innadal maipanggep ti prinsipyo ti rebolusyonaryo a tignayan, kalintegan da kas mangmangged, ken no kasano nga ilaban dagitoy. Manipud iti intar da ket addan dagiti agtigtignay kas pultaym a rebolusyonaryo.

Iti napalabas a tallo a tawen ket addan dagiti naimballigian a panagtignay para iti nangatngato a sweldo, panangpasubli kadagiti naikkat iti trabaho, nayon a benepisyo, kalintegan iti panagunyon, kdp. Maiwaywayat met dagiti panagtignay para iti pampulitika a panawagan. Napadasan dagiti rebolusyonaryo a mangmangged a makirisiris kontra iti pananggudua ken panangallilaw dagiti dilawan ken oportunista a lider mangmangged.

Iti agdama, kasapulan ti mamagparnuay a wagas ti panagorganisa tapno maannatupan ti kasasaad nga agsasaruno ti pannakaikkat dagiti organisado a mangmangged ken panagserra dagiti empresa nga addaan unyon. Iti paset ti rebolusyonaryo a tignayan a mangmangged iti Metro Baguio, masapul pay a mapalawa ti panagorganisa iti balangkas ti pudno ken rebolusyunaryo nga unyonismo iti nagadu pay nga empresa a saan nga organisado wenno dilawan dagiti lider.

Natibker ti panggeddeng dagiti rebolusyonaryo a mangmangged nga ilinteg dagiti napalabas a nagkapsutan ken isilpo ti tignayan a mangmangged iti kabuklan a nailian-demokratiko a rebolusyon. Babaen ditoy ket manamna a maorganisa ken mapatignay dagiti mangmangged para iti partikular nga interes da ken ti kabuklan nga interes ti umili.

Napateg a rebbengen dagiti abante nga elemento manipud iti dasig a mangmangged a makilaok kadagiti masa a mannalon. Masapul a mapanday ti batayan nga alyansa ti mangmangged ken mannalon. Rumbeng nga akemen ti mangmangged ti panangidaulo na iti armado a rebolusyon. ★

Narimat a Bituen ti Sosyalismo

Para iti maidaddadanes ken magunggundawayan nga umili iti lubong, maysa a narimat a bituen ti pagilian ti *Demokratiko a Republika ti Umili ti Korea* (DRUK). Natibker a lumablaban ti DRUK kontra iti panagraut ti imperyalismo numampay addaan laeng ti populasyon a 22 milyon.

Gapu iti napasnek a dangadang ti umili ti Amianan a Korea, natransporma ti pagilian da manipud iti atrasado a mala-pyudal a kolonya ti imperyalismo nga Hapones, agturong iti moderno a sosyalista a gimong. Agtutuloy nga aggun-od ti umili ti Amianan a Korea kadagiti balligi iti natibker a takder da iti sosyalista a rebolusyon.

Nalawag kadakuada ti kinapateg ti Marxismo-Leninismo kas husto a rebolusyonaryo a teorya a mangtarabay iti rebolusyonaryo a praktika. Ti kapanunotan a *Juche* (wenno panagsanggir-iti-bukod-a-kabaelan) ket isu ti nasyunal a langa ti Marxismo-Leninismo idiyay. Isu ti tarabay da manipud pay idi gubat ti panangwayawaya laban iti Hapon agingga iti agdama a sosyalista a rebolusyon. Ti *Juche* ket produkto ti rebolusyonaryo a panagregget ti *Partido dagiti Mangmangged a Koreano* (PMK) nga imbangon ken indauluan ni *Chairman Kim Il Sung*.

Tallo a batayan a prinsipyo ti linaon ti teorya a *Juche*: panagsanggir-iti-bukod-a-kabaelan, panag-sanggir iti kamulatan ti masa iti panagabante ti rebolusyon, ken panagusar ti wagas a mamagparnuay.

1930-1946: Anti-imperyalista ken Anti-pyudal a Tukad ti Rebolusyon

Iti uneg ti turay ti imperyalismo nga Hapon, ti Korea ket mala-pyudal. Ti 90% ti industriya ket kontrolado dagiti Hapon ken dagiti Koreano a kumprador burgesya. Dagiti industriya nga imbangon dagiti Hapon ket

manggamgamam ken mangiyaw-awid iti natural a kinabaknang (kas ti *coal*, *anthracite*,¹ ken landok). Gistay awan ti industriya nga agparparnuay ti makina.

Iti daytoy a panawen, ti umili iti aw-away ti Korea ket adipen ti pyudalismo. Ti 60% ti kadagaan ket sanikua ti sumagmamano nga appo't daga. Dagiti nakurapay a mannalon, a mangbukbukel iti 57% ti kabuklan a populasyon iti aw-away, ket agtagtagikua ti 5.6% laeng ti kabuklan a talon. Ti 60% ti apit wenno nasurok pay ket ibayad kas abang ti mannalon kadagiti appo't daga. Daytoy ti mangparparigat kadagiti mannalon, malaksid pay iti dadduma a pammadagsen.

Ditoy a nailawlawag kadagiti Koreano ti galad ti rebolusyon da. Segun kenni Kadwa a Kim Il Sung:

“Ti kangrunaan a rebbengen ti rebolusyon a Koreano ket parmeken ken gibusan dagiti relasyon a pyudal, ken ilatag ti demokrasya. Batay iti kangrunaan a rebbengen ti rebolusyon a Koreano, ti galad daytoy iti agdama a tukad ket demokratiko nga anti-imperyalista ken anti-pyudal.”

Tapno ipatungpal dagiti rebbengen ditoy a tukad ti rebolusyon, rinugian da ti armado a dangadang laban iti imperyalismo nga Hapon idi 1930 ken addang-addang a nangbukel da ti nagkaykaysa a prente ti amin a pwersa nga anti-Hapon. Addang-addang nga

impatungpal da ti reporma iti daga. Imbangon da dagiti organo ti bileg pampulitika kadagiti base a lugar.

Idi nalpas ti Maikadua a Gubat ti Lubong ken nawayawayaan ti Korea iti kontrol ti Hapon idi Agosto 15, 1945, ti *Nailian Demokratiko a Nagkaykaysa a Prente ti Amianan a Korea* (NDNPAK) ket nangibangon ti maysa a demokratiko a diktadura ti umili. Insigida a nangiyaramid daytoy kadagiti addang tapno baliwan ti mala-pyudal ken kolonyal a kasasaad. Indauluan daytoy ti dasig a mangmangged babaen ti Partido.

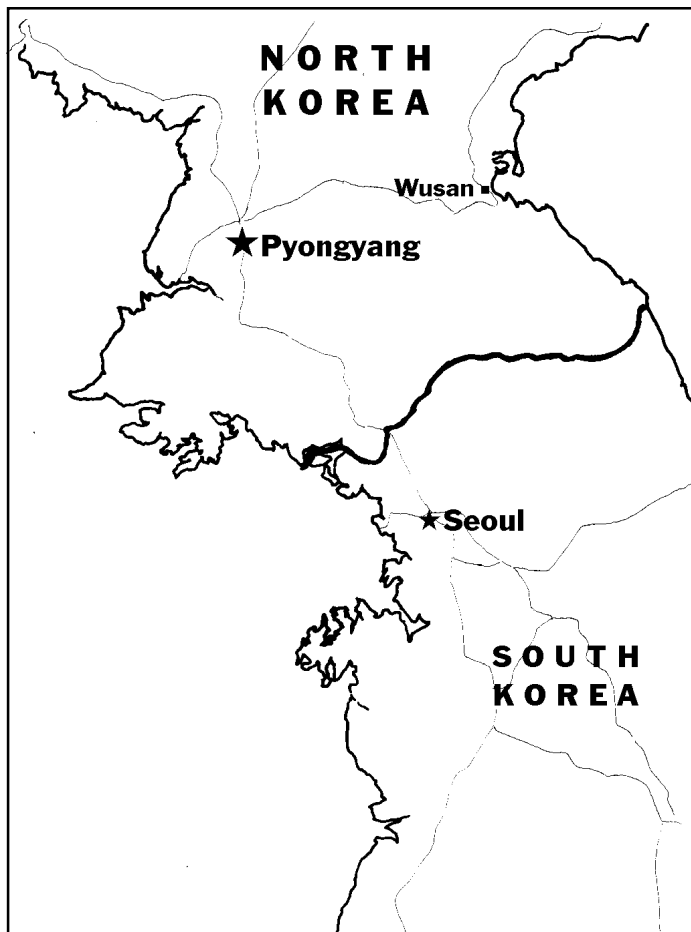
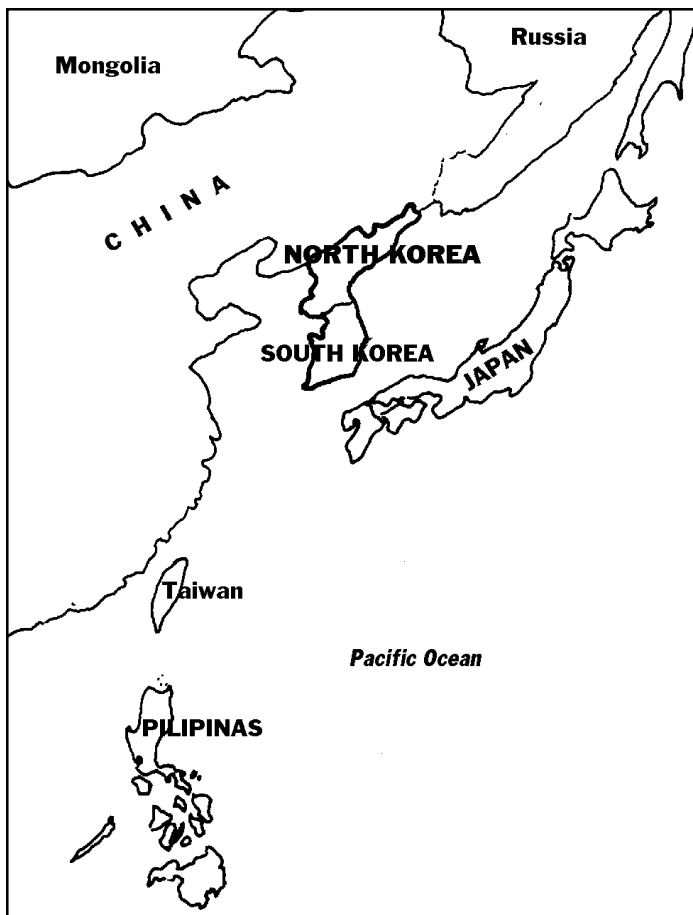
Nakumpleto ti panangipatungpal iti reporma iti daga babaen ti panagkumpiska iti daga dagiti imperyalista nga Hapon, lokal nga aso-aso ti kolonyal nga estado, ken dadakkel nga appo't daga. Naiparit ti amin a porma ti pannakikasamak ken naiwaras a libre ti daga kadagiti nakurapay a mannalon.

Naibangon ti 11,500 a komite kadagiti baryo iti intero a pagilian tapno epektibo a maiwayat ti reporma nga agraryo. Dagitoy a komite ket bukuklen dagiti nakurapay a mannalon ken mangmangged-talon. Isuda

ti direkta a nangiwanwan iti panagkumpiska ken panangiwaras ti daga. Naawis dagiti mannalon a mangibangon kadagiti kooperatiba ti panagtittinnulong iti panagteged (*labor exchange*) ken binnulod kadagiti dinguen ken ramit iti talon. Inngato ti estado ti presyo dagiti agrikultural a produkto tapno mabaelan ti mannalon a gumatang kadagiti produkto ti industriya.

Amin nga empresa ken industriya a sigud a sanikua ti estado nga Hapones ken traydor a Koreano ket kinumpiska ken kinontrol ti rebolusyonaryo a gubyerno. Simmakop daytoy kadagiti minas, planta ti kuryente, empresa iti transportasyon ken komunikasyon, bangko, kdp. Binukel da dagiti komite ti mangmangged a mangimaneho kadagitoy nga empresa.

Dagiti sanikua ti nailian a burgesya ket saan a nagaraw tapno maawis da a tumulong nga ibangon ken padur-asen ti nasyunal nga ekonomya. Ngem ti ispekulasyon ken panaggamgam iti sobra a ganansya ket naiparit ken nalimitaan ti panaggundaway da kadagiti mangmangged.

Ti US Air Force ket nangitinnag ti 18 bomba tunggal kilometro kwadrado, a nangdadael kadagiti syudad ken aw-away, ken nangburak kadagiti pabrika, eskwelaan, balay, kdp. Adu ti napasamak a masaker iti nadara a panagraut ti soldados nga Amerikano.

Ti balligi ti rebolusyon nga anti-imperyalista ken anti-pyudal ti nangilatag ti pundasyon tapno marugian ti sosyalista a rebolusyon idi 1947.

1947-1970: Tukad ti Sosyalista a Konstruksyon ken Agtultuloy a Sosyalista a Rebolusyon

Idi naibangon ti rebolusyonaryo nga estado ti Amianan a Korea, dagus ken naregget nga imbangon da ti maysa a sosyalista nga ekonomya a balansyado ken makasanggir-iti-bukod-a-kabaelan segun iti kapanunotan a *Juche*.

Naikkan ti dagsen ti panangpadur-as kadagiti nadagsen nga industriya kas pundasyon ti ekonomya. Ti agrikultura ken nalag-an nga industriya kas ti handikrap ket naggapuan ti pondo ken rekursu para iti industriyalisasyon. Ti nadagsen nga industriya ket nagparuar kadagiti makina para iti panagdur-as ti agrikultura ken nalag-an nga industriya. Daytoy ket nagnayon ti 600,000 tonelada iti produksyon ti pagay, mais ken trigo (*wheat*) idi 1948. Dimmur-as met ti panagusar ti makina iti handikrap ken nalag-an a manupaktura gapu iti pannakaibangon dagiti kooperatiba idi 1947.

Nagngato ti moral, inisyatiba, ken regta ti kabarbaro a nawayawayaan nga umili iti panangibangon ti ekonomya a makasanggir-iti-bukod-a-kabaelan. Rinibribu a mangmanged, mannalon, estudyante, kdp a makaili a pwersa ti boluntaryo a timmulong para iti konstruksyon ti irigasyon, kanal, dike, ken sumagmamano a pasdek a pang-industriya ken pangkultura. Gapu kadagiti boluntaryo a tegged, nakatipid ti estado ti pondo a nausar para iti dadduma pay a proyekto.

Apagdanon ti tawen 1950, ti produksyon ti makina ket ngimmato iti 146.9% kumpara idi 1944. Ti produksyon met ti nalag-an nga industriya ket ngimmato iti 52.7%. Adu ti naparnuay a produkto ti industriya (kas ti *machine tools*, barko, kdp) a saan da nabaelan nga aramiden idi panawen ti turay ti Hapon.

Temporaryo a naisardeng ti panagdur-as ti ekonomya idi bintak ti *Gubat iti Korea* idi Hunyo 1950. Nainkalintegang ti panggep ti umili ti Amianan a Korea a wayawayaan ti abagatan manipud iti kontrol ti imperyalismo nga US ken pagkaykaysaen manen ti pagilian. Binallasaw ti *Hukbo a Mamagwayawaya ti Umili a Koreano* (HMUK) ti nagbeddengang tapno pameken ti rehimen nga US-Syngman Rhee ti abagatan. Nawayawayaan ti mayoria ti abagatan.

Ngem rimmaut ti imperyalista nga Amerikano kakuyog ti pinagtipon a pwersa ti *United Nations* ken aso-aso a republika ti Abagatan. Sinakup da ti 90% ti Amianan. Ngem timmulong ti Republika ti Umili ti China. Idi 1951, pinaatras ti pwersa a Koreano ken Tsino dagiti kabusor idia Abagatan. Simmardeng ti gubat iti baet ti Amianan ken Abagatan. Pinirmaan ti Amianan a Korea, China ken US ti tulagan a nangpasardeng iti gubat idi Hulyo 1953.

Dakkel ti dangran iti amianan nga impaay daytoy tallo-tawen a gubat. Ti *US Air Force* ket nangitinnag ti 18 bomba tunggal kilometro kwadrado, a nangdadael kadagiti syudad ken aw-away, ken nangburak kadagiti pabrika, eskwelaan, balay, kdp. Adu ti napasamak a masaker iti nadara a panagraut ti soldados nga Amerikano.

Gistay napunas ti industriya. Naburak ti 8,700 a pabrika ken empresa. Naperdi ti kakapat a daga nga agrikultural. Gapu ditoy, bimmaba iti 24% ti produksyon nga agrikultural.

Iggem ti umili ti abante a kamulatan gapu iti kampanya iti edukasyon nga inwayat ti Partido ken dagiti organisasyon masa. Nagkaykaysa da tapno ibangon manen ti ekonomya batay iti *3-Tawen a Plano* nga inlatag ti DRUK. Inkeddeng ti plano ti panangituloy ti balansyado a panangpadur-as ti nadagsen ken nalag-an nga industriya, ken agrikultura tapno ibangon ti ekonomya ken, kangrunaan, ingato ti bimmaba a tukad

ti kabiagan ti umili. Dakkel met ti naitulong dagiti sosyalista a pagilian a nangipatulod ti tulong.

Pursigido a naiwayat ti sosyalista a panagbalbaliw kadagiti relasyon iti produksyon. Addang-addang a binaliwan da ti indibidwal nga ekonomya a pesante agturong iti sosyalista a kooperatiba. Naaramid daytoy babaen ti panangawis kadagiti mannalon a mangibangon ti dua a klase ti koop:

- a. *mala-sosyalista a koop* - ti indibidwal a daga ket pinagtitipon da ken ti pastrek ket mabingay batay iti kinadakkel ti daga ken pannakitegged;
- b. *ganap a sosyalista a koop* - ti daga ket pinagtitipon da ken ti pastrek ket mabingay batay iti pannakitegged.

Napardas a dimmur-as ti tignayan a kooperatiba iti agrikultura. Panagleppas ti 1956, 80.9% dagiti mannalon ket timmipon kadagiti koop. Kadagitoy a koop, 97.5% ket ganap a sosyalista. Dagiti koop ket tinulungan ti estado babaen ti panagpautang ti kwarta, bin-i, ken produkto a pangkonsumo. Timmulong dagiti mangmangged ken estudyante babaen ti boluntaryo a pannakitegged. Nakumpleto ti kooperatibisasyon ti agrikultura idi Agosto 1958. Lima a tawen laeng ti nausar tapno mabaliwan ti relasyon iti produksyon iti aw-away agturong iti kooperatiba nga ekonomya a sosyalista.

Ti pribado a negosyo ken industriya ket nabaliwan agturong iti porma a sosyalista babaen ti panagpalawa kadagiti koop a pamprodyuser. Isu a di nagbayag, dagiti nailian a kapitalista ken naawananen ti papel iti ekonomya. Ti sosyalista a panagbalbaliw iti pribado a negosyo ken industriya ket immabante iti 33.7% idi 1953 ken 77.2% idi 1957. Nakumpleto daytoy idi Agosto 1958.

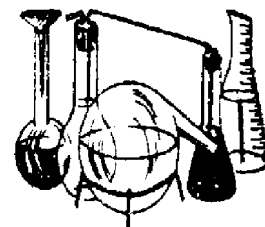
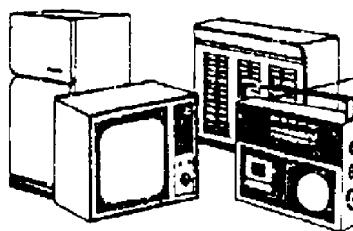
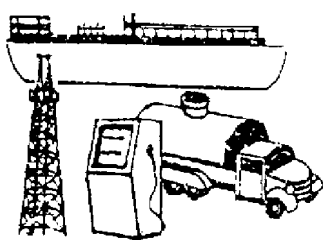
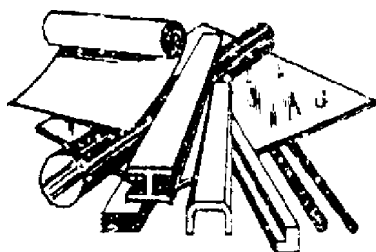
Idi nalpas ti nagballigi a 3-Tawen a Plano idi maudi a paset ti 1956, impatungpal ti umili ti *5-Tawen a Plano*. Panggep ti plano nga ilatag ti pundasyon ti sosyalista nga industriyalisasyon kas sumaruno iti nalpas a panangbaliw ti relasyon iti produksyon.

Naiwayat ti *“tallo a rebolusyon”* - rebolusyon a teknikal, kultural, ken ideolohikal. Iti agrikultura, naikeddeng dagiti batayan a linaon ti rebolusyon a teknikal iti aw-away: irigasyon, mekanisasyon, elektripikasyon ken kemikalisasyon (produksyon ti abono).

Iti uneg ti 5-tawen a plano, naiwayat ti Tignayan a *Chollima*² tapno matakuanan dagiti mamagparnuay a wagas iti produksyon. Napapardas ti panaggun-od ti ekonomya a makasanggir-iti-bukod-a-kabaelan. Tinalmegan daytoy ti kolektibismo tapno padur-asen ti produksyon. Gapu ditoy, 13,000 a *machine tools* ti naparnuay, a laksid iti plano idi 1959. Nakonsolida dagiti industriya nga agparparnuay ti makina. Immabante ti dadduma pay a paset ti nadagsen nga industriya kas ti elektrisidad, landok, ken kemikal.

Naawis ti panagpadur-as kadagiti lokal nga industriya nga agus-usar ti lokal a rekursu. Simmungbat ti umili a Koreano babaen ti panangitakder kadagiti lokal a pabrika a saan nga agus-usar ti pondo manipud iti estado. Nasurok 1,000 a pabrika ti naitakder. Di nagbayag, dagitoy a pabrika ket nagparnuay ti kagudua ti produkto a pangkonsumo ti pagilian.

Ti panggep a padakkelen ti produksyon a pang-industriya iti 2.6 nga ulit iti uneg ti 5 tawen ket nagun-od iti uneg ti dua ket kagudua laeng a tawen. Ti kabuklan a gatad ti produksyon a pang-industriya ket dimmakkel iti 3.54 nga ulit manipud 1957-1960. Ngimmato met ti produksyon a pang-industriya iti 36.6% kada tawen iti pareho a panawen. Iti uneg ti 4 a tawen, ti produksyon ti pagay, mais ken trigo ket dimmakkel iti 32%. Ti

Amin nga umili ket addaan panggedan batay iti kabaelan da. Nalaka ti presyo dagiti produkto a pangkonsumo kas ti makan ken bado. Ti kadawyan a mangmangged ket agnanaed kadagiti kondominyum...

nasyunal a pastrek ket dimmakkel iti 2.1 nga ulit. Ti sweldo ti mangmangged iti pabrika ken opisina ket dimmakkel iti 2.1 nga ulit. Ti tukad ti kabiagan dagiti nakurapay a mannalon ket dimmanon iti tukad ti akintengnga wenno nangato-nga-akintengnga a mannalon.

Idi 1961, naiwayat ti umuna a *7-Tawen a Plano*. Panggep daytoy nga ipatungpal ti sosyalista nga industriyalisasyon batay kadagiti nailatag a pundasyon idi 5-Tawen a Plano. Kimumpleto daytoy ti industriyalisasyon ti Amianan a Korea bayat a maiyab-abante ti rebolusyon iti ideolohiya ken kultura.

Ti rebolusyon a teknikal iti aw-away ket nakonsolida babaen ti nadurdur-as nga irigasyon, mekanisasyon, elektripikasyon, ken kemikalisasyon. Dagiti mannalon ket nasanay kadagiti abante a wagas ti produksyon a pang-agrikultura ken in-inot met a nasukog kas sosyalista a mangmangged. Daytoy ket addang agturong iti panagpabassit ti nagidyatan ti syudad ken aw-away.

Naipatungpal ti dua a sosyalista a wagas ti panangiwanwan iti uneg ti 7-Tawen a Plano, ti wagas a *Chongsan-ri* ken ti sistema a *Tae'an* iti tegged. Iti wagas a *Chongsan-ri*, dagiti mangidadaulo ket nasken a makilangen ken makibiag kadagiti idadauluan da tapno ammuken ti pudno a kasasaad ken maliklikan ti suhetibismo ken elitismo. Ti sistema a *Tae'an* iti tegged ket panagsanggir iti mamagparnuay a kabaelan ti masa ken partisipasyon ti umili iti panagdesisyon iti amin a tay-ak ti gimong. Nainget a naipraktika daytoy a wagas ken nagbalin a tulbek tapno malapdan ti panagtaud ti burukratismo.

Ngem iti daytoy a panawen, napilitan da a padakkelen ti pondo a pangdepensa ti pagilian. Daytoy ket gapu iti pangta ti gubat manipud iti US aglalo idi adda natiliw ti DRUK a barko ti US a pang-espiya. Isu a nanayonan ti tallo a tawen ti 7-Tawen a Plano.

Nagballigi ti 7-Tawen a Plano idi 1970. Kas resulta, nagbalin a ganap a sosyalista nga industriyalisado a pagilian ti Amianan a Korea. Ditoy a dimmakkel ti produksyon ti industriya iti 19.1% kada tawen. Kumpara idi 1956, ti produksyon ti industriya ket dimmakkel iti 11.6 nga ulit ken ti produkto a pangkonsumo iti 13.3 nga ulit. Gapu iti panagngato ti produktibidad, imbaba ti estado ti presyo ti adu a pang-inaldaw a kasapulan.

Ti Amianan a Korea iti Agdama

Tapno padur-asen ti sosyalista a sistema agturong iti komunismo, agtultuloy ti panangirupir ti umili ti Amianan a Korea iti panangiwayat ti rebolusyon a teknikal, ideolohikal, ken kultural. Segun iti palawag ni Kadwa a Kim Jong Il (ti simmukat kenni Kadwa a Kim Il Sung kas dadaulo idi pimmusay daytoy idi 1994):

“Ti rebolusyon a teknikal ti kangrunaan a wagas tapno husto a mausar ti natural a kinabaknang ken mailatag dagiti materyal ken teknikal a batayan nga umannatop kadagiti kasapulan ti sosyalista ken komunista a gimong. Dagiti rebolusyon nga ideolohikal ken kultural ket mangisagana iti motibo a pwersa para iti maysa a komunista a gimong babaen ti panagsukog manen ti tao.”

Gapu dito, adu ti nagun-od a panagdur-as iti materyal a batayan ti gimong.

Amin nga umili ket addaan panggedan batay iti kabaelan da. Nalaka ti presyo dagiti produkto a pangkonsumo kas ti makan ken bado. Ti kadawyan a mangmangged ket agnanaed kadagiti kondominyum ken agbaybayad ti abang a 1% laeng manipud iti sweldo da. Ti sentro ti Amianan a Korea, ti Pyongyang, ket maysa a syudad a kasla nalawa nga hardin. Awan ti polusyon dito gapu ta ti kangrunaan a sistema ti transportasyon ket dagiti moderno a de-kuryente a tren iti uneg ti daga.

Dagiti inna ket nawaya a makatrabaho iti talon, pabrika, ken opisina iti tulong dagiti *day-care center* ken *kindergarten* nga agay-aywan kadagiti annak da. Dakkel met ti tulong ti rebolusyon a teknikal iti panangpalag-an ti trabaho iti balay babaen kadagiti moderno nga alikamen iti amin a pagnaedan.

Ti serbisyo ken edukasyon iti salun-at ket libre a sagsagrapen ti amin. Nawaya a lumaok ti masa kadagiti kultural nga aktibidad a mangpadpadur-as kadagiti mamagparnuay a kabaelan da.

Abante dagiti ramit ken wagas a maus-usar kadagiti pabrika ken talon. Uray ti gagangay a kinakurang ti agrikultural a daga gapu ti nakabambantay a tereyn ket narimbawan. Naaramid daytoy babaen ti nasaknap a reklamasyon³ ti daga ken nangato a produktibidad iti

agrikultura. Ti agrikultural a produksyon da ket maibilang kadagiti kangangatuan iti Asia.

Ti 42,000 a soldados nga Amerikano iti Abagatan a Korea ket kanayon a pangta. Daytoy met ti kalalatakan a lapped iti natalna a panagkaykaysa manen ti Amianan ken Abagatan a Korea. Tapno salakniban ti pagilian manipud iti panagraut ti imperyalismo, ti HMUK ket agig-iggem kadagiti moderno nga armas a parnuay da. Uray no nalawag ti superyoridad iti ramit a panggubat dagiti reaksyunaryo nga hukbo ti US ken Abagatan a Korea, mamati ti umili ti DRUK a ti mapanggeddeng iti labanan ket ti superyoridad ti HMUK iti pulitika ken ideolohiya. Ti Hukbo ti Umili ket addaan mulat a disiplina, nairut a silpo iti masa, ken panggeddeng nga ilaban ti wayawaya: galad a ni kaanuman ket saan a magaw-at ti imperyalista ken kakuyog da nga aso-aso nga hukbo.

Iti laeng nabiit, nalatak ti nakaro a problema ti Amianan a Korea iti kinakirang ti makan. Gapu daytoy iti tikag a nangperdi iti nalawa a paset ti aw-away. Simmaruno ti nakaro a panaglayus iti nadumaduma a paset ti pagilian. Adu a mula a pagay, mais, ken nateng ti naperdi. Adu met a bodega ti makan ti nadadael. Daytoy a problema ti DRUK ket gunggundawayan ti imperyalista nga US ken Abagatan a Korea. Iti pammadakes a propaganda da, daytoy a problema ket gapu kano iti pagkapuyan ti sosyalismo.

Numampay adda dagiti pagilian a mangmangted ti tulong, determinado ti umili ti Amianan a Korea a rimbawan ti anyaman a problema babaen ti panagsanggir iti bukod a pigsa. Iti kamaudianan, sigurado a marimbawan da daytoy babaen ti nairut a panagkaykaysa, kas ti napaneknekan dan iti napalabas a kapadasan. ★

*Naipataros ken napaababa manipud iti
Ang Bayan, Agosto-Setyembre 1996*

- ¹ Ti *coal* ken *anthracite* ket mineral a mausar kas sungrod a mangpaandar kadagiti pabrika ken nadumaduma a makina.
- ² Ti *Chollima* ket maysa a nakaparpardas a kabalyo manipud kadagiti alamat ti Korea.
- ³ *reklamasyon* - pananggabur kadagiti igid ti baybay ken karayan tapno mausar a pagnaedan wenno pagtalonan.

Kumperensya ti Partido iti Ilocos-Cordillera Naangay

Itay laeng nabiit, balligi a naangay ti kumperensya ti Partido ti nagtipon a rehiyon ti Ilocos-Cordillera. Ditoy a nalagom ti rebolusyonaryo a praktika manipud 1994-98 iti dati a dua a rehiyon. Naipinal met ti nalagom a kapadasan ti Ilocos ken Cordillera manipud 1980-1994.

Adu dagiti naadaw a napapateg nga adal manipud iti nalagom a kapadasan ti adu a tawen. Isu a dakkel nga inspirasyon para iti masa, Hukbo, ken Partido ti nalpas a kumperensya. Manamnama a mausar dagiti adal para iti lallalo a panagdur-as ti rebolusyon iti Ilocos ken Cordillera.

Iti kumperensya, nabutosan ti mangidaulo a komite iti rehiyon ti Ilocos-Cordillera. Naiplastar met ti programa na iti ideolohiya, pulitika, ken organisasyon.

Iti tay-ak ti ideolohiya, matalmegan ti konsolidasyon babaen ti panangilarga iti kampanya iti panangsukog manen iti bagí. Maibilang ditoy ti panagadal iti ***Intermedya a Kurso ti Partido*** (IKP) nga isu't sumaruno iti ***Batayan a Kurso ti Partido*** (BKP).

Iti tay-ak ti pulitika, naiprograma ti panangpapigsa iti armado a dangadang partikular iti kabaenan ti NPA a mangipatungpal kadagiti rebbengen na, aglalo iti gawaing masa. Naiprograma met ti panangpapigsa iti rebolusyonaryo a tignayan ti masa ken ti nagkaykaysa a prente.

Iti tay-ak ti organisasyon, maisimpa ti nadumaduma a yunit ti Partido tapno naan-anay a maipatungpal ti umad-adu a trabaho ken kasapulan. ★

Salawasaw a Conrado Balweg

Ulbod ti isalsalawasaw ni “Fr.” Conrado Balweg (*Illad*) ken ti mannurat na a ni “Maria Bumangil” panggep iti panangpapatay kenni Macliing Dulag a naipablaak iti maysa a burges a dyaryo. Ditoy nga isu ti ***Dangadang***, ipablaak met ti ***NPA-Cordillera*** ti sumaganad a sungbat na:

Agmauyong ni Illad iti panangipagarup na nga adda mamati iti salawasaw na a ti CPP-NPA ti nangpapatay kenni Macliing Dulag. Pinaglalaok na dagiti saan nga agsisilpo a pasamak. Ninayunan na ti palso nga impormasyon. Ken nangiraman ti nadumaduma a tattao. Us-usaren na ti dati a kina-padi na tapno madayaw ti tarabitab na. Ngem saan na a maulbodan ti umili ken ti pakasaritaan.

Ti pannakatay ni Macliing Dulag ket basul ti diktadura nga US-Marcos ken ti agturturay a dasig nga akin-proyekto iti Chico Dam. Pinanggep dagitoy a buraken ti panaglaban ti umili iti dam. Direkta met a maitudo ni Lt. Leodegario Adalem ti 48th IB, Philippine

Army ken ti tropa na, a nangiyaramid ti pammapatay. Pinalikmutan dagiti tropa ni Adalem ti balay ni Macliing idiy Bugnay, Tinglayan, Kalinga idi parbangon ti Abril 24, 1980 ken pinutukan da daytoy a dagus a nakatayan ni Macliing.

Ibagbaga ni Illad a ni Macliing ket napapatay gapu iti *tribal war* iti baet ti Butbut ken Sumadel. Ngem ti kinaagpayso na, awan ti pakainaigan daytoy a *tribal war*. Narisut daytoy iti maysa a bodong babaen ti tulong ti CPP-NPA iti Cordillera. Rumbeng nga annadan ni Illad ti tarabitab a ngiwat na. Baka pagrugian ti *tribal war* ti kinasalawasaw na.

Ni Illad ken ti kumkumsen a pwersa na ket nabayagen a sinupyat ti umili ti Cordillera, nangrugi idi pay 1986 idi ilaslastog na nga isu ti “supremo a pangat” ti Cordillera. Balbaliktaden ken dadaelen na ti pakasaritaan tapno umannurot iti balinsuwek a panagpanunot na. Iti maysa a panawen, indeklara na a dagiti taga-patag ti kabusor ti umili ti Cordillera. Iti

kastoy a batayan, nagpanawagan isuna ti pannakisina (sesesyon) ti Cordillera iti Pilipinas.

Idi sinupyat ti umili ti balinsuwék a panunot na, binaliwan na ti taktika ken nagpanawagan para iti pederal a gubyrno. Idi naabak manen, dinawat ken naala na ti suporta ni Cory Aquino a mangiyaramid ti kampanya a terorista laban iti amin a mangsupyat iti agmauyong nga ambisyon na.

Napalalo ti apal na kadagiti saan a minorya a nakidangang iti adu a tawen iti Cordillera para iti bukod a panggeddeng ken demokrasya. Awit-awit na latta ti kontra-patag a panunot na.

Uray dagiti dati a kabunggoy ni Illad iti CPLA kas kada Abrino Aydinan, Mailed Molina, Joel Obar, Jimmy Sawatang, kdpay ket simmupyat ken simmina kenni Illad gapu ta saan da a mairusok ti kinalastog ken kina-doble kara na.

Perperdien na ti madaydayaw a nagan ni Macliing Dulag ken dadduma pay a bannuar. Gapu ta agselos, dadaelen na ni Macliing babaen iti panangkillo iti pakasaritaan. Indauluan ni Macliing ti pannakilaban dagiti Kalinga ken Bontoc kontra iti Chico dam a proyekto ti imperyalismo nga US, ken kontra iti pasista a diktadura a Marcos. Ti kinabannuar ni Macliing ket agtultuloy a mangmangted inspirasyon kadagiti umili ti Cordillera a lumaban tapno salakniban ti tawid a daga.

Bayat nga ilaslastog ni Illad a suportaran na ti interes dagiti umili ti Cordillera, iti agpayso ket kontra iti interes ti umili ken iti rebolusyon ti aramid na. Agngarngaryet iti pungtot ken agbuteng ni Illad iti tunggal kanito a sumupyat ti umili ti Cordillera iti pannakibiang ti imperyalista, pananglipit a pasista, ken gangsterismo ti CPLA. Kas napeklan nga impormer ti militar, agsalsalawasaw isuna kontra kadagiti nadumaduma a lider ti rebolusyon tapno iti kasta ket tiliwen wenno patayen ti militar dagitoy. Isu ti *mastermind* wenno utek iti panangpatay kadagiti lider ti dangadang iti Cordillera.

Itay kallabes, al-allukuyen na dagiti umili ti Pasil, Kalinga a palubusan da ti pannakatakaw ti minas ken panangperdi iti aglawlaw ken dagdaga da.

Kas ahente ti imperyalismo, dadakkel a kumpanya ti minas, ken ti reaksyunaryo a gubyrno -- a mangbusbussog kanyana -- isersermon ni Illad ti inuulbod kontra iti rebolusyonaryo a tignayan iti Cordillera. Tapno kawesan ti kinatan-ok ti naperdi a nagan na, ipilpilit na latta a maawagan isuna kas “Padi Conrado Balweg, SVD”. Maipalagip kadatayo ni Judas Iscariot a nangilako kenni Jesus kadagiti Pariseo para iti 30 a pirak.

Idi napalabas nga eleksyon, natudok iti bimbimsog a kinalastog na ken napugsat iti marmarsuod a panunot na. Daytoy ket gapu iti pannakaabak na idi timmaray kas Kongresman ti Abra. Agallangugang ti panangsupyat dagiti mismo a kakailian na kenkuana. Di na maaakseptar daytoy, kasla aso nga agmauyong.

Maballagaan ni Illad a di na koma baliktaden ti pakasaritaan ken di agsalsalawasaw. Nasaysayaat koma nga ilawlawag na iti publiko dagiti sumaganad a krimen a naaramid iti nagan ti CPLA nga idadauluan na:

- 1) Ti misteryoso a pannakatay ni Fr. Bruno Ortega, SVD iti opisina ni Illad idiay Cordillera House, Baguio City idi Disyembre 1987. Naipadamag a sakbay a natay, adda sikreto a plano ni Fr. Bruno nga agsubli iti rebolusyonaryo a tignayan. Sakbay

daytoy, inawat na a kamali ti pannakitipon na iti bunggoy ni Illad.

- 2) Ti kidnaping idi Oktubre 6, 1987 ken panangpapatay ti CPLA kenni Daniel Ngaya-an ti Tanglag, Lubuagan, Kalinga, maysa a lider ti tribo ken pangulo ti *Cordillera Bodong Association* (maisupadi iti *Cordillera Bodong Administration* ni Illad), ken miyembro ti Komite nga Ehekutibo ti *Cordillera Peoples Alliance*. Iti sango ti Korte Suprema, nagpudno ni Illad nga aramid ti CPLA ti panangpapatay kenni Ngaya-an.
- 3) Ti kidnaping, tortyur ken panangpapatay ti CPLA idi Disyembre 28, 1987 kenni Romy Gardo ti Tiempo, Tubo, Abra, kabataan nga organisador ti CPA-Abra.
- 4) Ti panangpapatay babaen ti *firing squad* ti dua a mannalon iti Bucay, Abra, da Jonathan Bisnan

ken Tito Babasa; ti panangpapatay kenni Benito Dang-aw ti Tuhtuba, Tubo, Abra idi 1987.

- 5) Ti panangpapatay ti CPLA iti dua a lider ti tribo ti Salegseg, Balbalan ken dua nga ubbing ti Balbalan, Kalinga.
- 6) Ti tortyur ken panangpapatay ti CPLA kenni Pagpag Afarag ti Can-eo, Bontoc, Mountain Province idiy Bekigan, Sadanga, Mountain Province idi 1988.

Amin dagitoy ken adu pay ket aramid ti balinsuwek nga utek nga addaan pananginkukuna nga isu ket maysa a mannubbot wenno Kristo. ★

*Ka Liga Salaknib
Chadli Molintas Command
NPA-Cordillera*

DAMDAMAG NASYUNAL

Ambus, Reyd Naisayangkat idiy Samar

Dua a naimballigian a taktikal nga opensiba ti insayangkat ti NPA idiy Samar idi agsapa ti Hulyo 28.

Tinambangan dagiti Nalabaga a mannakigubat idiy Brgy. Urdaneta, Lavezares, Northern Samar ti dyip a nagluganan dagiti soldado manipud 801st Bde ti Philippine Army (PA). Natay iti ambush ni Lt. Gabriel Rosales ken dua pay a soldado. Uppat a soldado ti nasugatan.

Kagiddan daytoy, 200 a metro manipud iti nakaisayangkatan ti ambush, nireyd met ti maysa pay a tim ti NPA ti headquarters ti 1st PNP Provincial Mobile Force. Dua a pulis ti naireport a natay ken adu ti nasugatan. Awan ti kaswalti iti intar ti NPA. Nakumpiska kadagitoy dua a labanan ti lima nga M16,

dua nga M14, maysa nga M60, dua a .45 pistola, maysa a .38 rebolber, kdpay a ramit militar.

Gapu iti nakaro a pannakaibabain, naikkat ni Gen. Tuacula Ulama manipud iti pusisyon na kas PNP Regional Director iti Daya a Kabisayaan. ★

Taktikal nga Opensiba, Agtultuloy iti Nadumaduma a Paset ti Pagilian

Pito a tropa ti kabusor ti natay ken tallo ti nasugatan iti nagsasaruno a TO ti NPA idiaay Bikol manipud Marso agingga Agosto. Sangapulo ket dua a nadumaduma a kalibre ti armas ti nakumpiska dagiti Nalabaga a gerilya.

Idiaay Brgy. Caayunan, Basud, Camarines Norte, maysa a soldado ti PA a ni Juan dela Rosa ti natay iti panag-isnayp nga insayangkat ti NPA idi Agosto 13.

Idi met Hulyo 20, maysa a ditatsment ti 22nd IB PA idiaay Brgy. Rosario, Oas, Albay ti nireyd ti NPA. Napasamak daytoy iti alas onse ti bigat. Walo a nangangato a kalibre a riple ken maysa nga M60 masinggan ti nainayon kadagiti armas ti NPA. Natay ni PFC Manuel Baldoza iti dua nga oras a labanan.

Segun iti **Silyab**, rebolusyonaryo a dyaryo idiaay rehiyon ti Bikol, maysa a CAFGU ti natay iti TO nga insayangkat ti 14-katao a yunit ti NPA laban iti 76th IB idi Mayo 12 idiaay Pasacao, Camarines Sur.

Natay ti tallo a miembro ti *PNP Regular Mobile Force Company* ti Tiwi, Albay iti maysa nga ambus ti

NPA idiaay Sitio Cristo, Tiwi, Albay idi Abril 1. Simmuko ti maysa a taga-RSAF ken nasugatan ti dua pay a pulis. Nakumpiska ti dua nga M16 ken maysa a rebolber.

Dagitoy a TO ket naisayangkat kalpasan ti dua a nagsaruno a panagambus idiaay Sorsogon idi Marso. Natay iti ambus ti maysa nga elemento ti AFP ken nakaro ti pannakasugat ti maysa pay a pulis.

Kabayatan na, idiaay Brgy. Calubcob I, San Juan, Batangas, maysa a miembro ti *PNP Mobile Force Company* ti dinusa ti tallo katao nga isparo yunit ti NPA idi Agosto 30. Nakumpiska manipud kenni SPO2 Santiago Bonilla ti maysa nga M16 ken maysa a .45 pistola.

Natay met ti hepe ti pulis ti Boston, Davao Oriental ken tallo pay a tropa ti PNP iti maysa nga ambus ti NPA idi Hulyo. Lima a pulis ti nasugatan. Dagiti kabusor ket nakalugan iti dyip idi tinambangan ida dagiti Nalabaga a mannakigubat. ★

Dumarupen Dagiti Kumpanya ti Minas!

Inikkaten ti rehimen nga US-Estrada ti kaudian a lapped iti panagdarup ditoy Pilipinas dagiti ganggannaet a monopolyo ti pagminasan. Idi tengnga ti Oktubre, inaprubaran ti rehimen ti *Implementing Rules and Regulations* (IRR) ti Mining Act a mangpapardas ti proseso ti FTAA (*Financial and Technical Assistance Agreement*), MEP (*Mining Exploration Permit*) ken MPSA (*Mineral Production Sharing Agreement*) dagiti ganggannaet ken lokal a kumpanya ti minas.

Iti napalabas, adu ti nagkedked a ganggannaet gapu ta saan kano a nalawag no kasano kadakkel ti buwis a kasapulan a bayadan da ken ti ganansya a mabalin da nga iyawid. Adu kadakuada ti saanen kano nga

interesado. Nagpangta da nga iyatras dagiti aplikasyon da nga FTAA. Babaen ti IRR, nalawagen ti proseso ti aplikasyon dagiti ganggannaet ken lokal a kumpanya, ti buwis a bayadan da, pati ti ganansya a mabalin nga iyawid dagiti ganggannaet. Inlanad ti IRR a ti 2% ti ganansya ket maited kano kadagiti lokal a komunidad a maapektaran ti pagminasan kas bingay da.

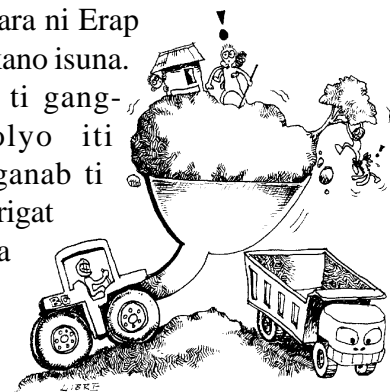
Sigurado tayo met a saan a maawat dagiti komunidad ti nailian a minorya daytoy a gatad. Ti sigurado nga agpiyesta ket dagiti lokal ken nasyunal a burukrata. Kangrunaanen nga agsagrap iti nasao a 2% a bingayan ket dagiti burukrata kapitalista iti *National Commission on Indigenous Peoples* (NCIP) nga isu ti

mangiwanwan kano kadagiti maaw-awagan nga *ancestral domain* ken *ancestral land*. Makibingay met ditoy dagiti kontratista ti proyekto nga imprastruktura ken “pangkomunidad”, kabilangen ti nadumaduma a repormista a grupo nga agpampammarang nga agserserbi iti masa.

Iti bangir na, namnamaen a dakkel a didigra ti iyablat dagiti ganggannaet ken lokal a monopolyo iti umili a Pilipino, nangruna kadagiti minoritya a direkta nga apektaran dagiti minas. Inkari dagiti opisyal ti rehimen a pumardasen ti panagproseso kadagiti FTAA, EPA ken MPSA itatta ta naaprubaranen ti IRR. Iti daytoy

Nobyembre ket adda kano insigida a maaprubaran a 2 nga aplikasyon nga FTAA.

Maik-ikkat ti maskara ni Erap a “para iti marigrigat” kano isuna. Gapu iti panagdarup ti ganggannaet a monopolyo iti minasan, awan ti maganab ti masa a Pilipino no di parigat manipud iti rehimen nga US-Estrada. ★

Masaker iti Dingalan Naibutaktak

Masaker saan nga engkwentro: Daytoy ti kongklusyon ti *fact-finding mission* nga inyaramid dagiti grupo ti *human rights* iti pannakapapatay idi Hunyo 9 ti uppat a kabataan idia Brgy. Dikapanakian, Dingalan, Aurora.

Pinanekneknan ti imbestigasyon nga indauluan ti **KARAPATAN** (*Alyansa para iti Panangiyabante ti Kalintegan ti Tao*) nga inuulbod ti ibagbaga ni Sekretaryo ti Depensa Orlando Mercado ken dagiti opisyal ti AFP a dagiti kabataan (a kabilang iti yunit a pangsuporta ti NPA) ket naka-engkwentro dagiti tropa ti 56th ken 70th IB.

Napanekneknan nga awan-asi a pinapatay dagiti soldado da Cely Añonuevo, 14; Marites Casamis, 16; Jimmy Baltazar, 18; ken Ricardo Ilustre, 19. Natiliw met ken temporaryo a napalubosan ni Wilfredo Quibral. Segun iti testimonya ni Quibral ken iti dadduma pay nga ebidensya a naurnong, da Añonuevo ken Casamis ket rinames sakbay a pinapatay dagiti soldado. Ti dua pay a kabataan a lallaki a sugatan a saanen a makabael

a lumaban ket inlayunen a pinapatay dagiti kabusor. Dagiti nangraut a tropa ket indauluan ni Lt. Raymundo Aguada.

Agpungpungtot a kinondena dagiti umili ti Dingalan ti masaker. Impaganetget da ti pannakapatalaw kadagiti nagmasaker a yunit ti AFP. ★

Estrada, Saan a Tumungpal iti Kari

Naipablaak itay nabiit ti rehimen nga US-Estrada a sakbay ti Paskua ket maited dagiti danyos a dawdawaten dagiti biktima ti kinaranggas ti diktadura nga US-Marcos. Ngem segun kenni Jose Maria Sison, *chief political consultant* ti NDFP (*National Democratic Front of the Philippines*), saan a tungpalen ni Erap daytoy a kari. Segun pay kenni Sison, nalawag nga ipakpakita ti reaksyunaryo a rehimen a mas interesado daytoy a pasublien iti poder ti pamilya a Marcos ken dagiti kroni da imbes nga ikkan ti hustisya ti nasurok 10,000 nga imbalud, tinortyur, ken pinapatay ti napalabas a diktadura.

Umuna, saan a bigbigen ti rehimen nga US-Estrada ti linaon ti pinirmaan daytoy a *Comprehensive Agreement on Respect for Human Rights and International Humanitarian Law* (CAR-HRIHL). Batay ditoy a katulagan, masapul a maited ti hustisya ken danyos iti amin a biktima ti panaglabsing iti kalintegan ti tao, aglalo dagiti biktima ti diktadura nga US-Marcos. Ti *SELDA* (*Samahan ng mga Ex-Detainees Laban sa Detensyon at iba pang Karahasan*) ti nainaganan nga organisasyon a mangibagi kadagitoy a biktima. Ngem sakbay a maipatungpal kano daytoy, masapul a sumurot ti NDFP iti konstitusyon ti gubyrno. Dakkel a kalokuan daytoy gapu ta ti mismo a CAR-HRIHL ket napirmaan batay iti kundisyon a saan a maipauneg ti NDFP iti anyaman a linteg ti gubyrno.

Maikadua, adu a gimik ti ipatpatungpal ti reaksyunaryo a rehimen tapno maallilaw ti umili ken guduaen dagiti biktima. Inkari ni Ronnie Zamora, *Executive Secretary* ti gubyrno, iti NDFP a mabayadan dagiti biktima. Ngem binale-wala daytoy ni Pres. Estrada ken nakisarita iti *Claimants 1081* (bimmaliktad a grupo dagiti biktima) ken ti abugado dagitoy. Inkari na a maited ditoy a grupo ti danyos no saan da nga ituloy ti mangikorte kadagiti Marcos. Daytoy ket panaglabsing iti CAR-HRIHL.

Al-allukuyen pay ni Erap nga awaten laengen dagiti biktima ti bassit a pondo a pangay-ayo ni Imelda Marcos tapno saanen a makasuan. Adda pay dita ti plano a dagiti ahensya ken korte ti reaksyunaryo a gubyrno laengen

kano ti mangdesisyon no mano ti mabalin nga awaten dagiti biktima ken no mano ti maisubli kadagiti Marcos. Biktima la ngaruden ti rehimen nga US-Marcos, biktimaen pay ti rehimen nga US-Estrada!

Insulto ti panangipagarup a ti adu a tawen a panagrigat dagiti biktima ket maep-eapan ti asi dagiti agturturay a dasig. Hustisya ken kaibatogan a pannakadusa ti kasapulan, saan a maregmeg!

Nalawag a lallalo a parparigaten ti rehimen nga US-Estrada dagiti biktima a nabayagen a dumawdawat ti hustisya. Iti bangir na, nakalaklaka a makalusot da Marcos kadagiti basol da. Itay laeng nabiit ket indeklara ti Korte Suprema nga inosente ni Imelda Marcos iti maysa a kaso ti panagkurakot. Naisubli pay ketdi kadagiti dati a kroni da Marcos ti kinabaknang a kinumpiska idi ti rehimen nga Aquino. Pammaneknek daytoy a maka-Marcos ti rehimen nga US-Estrada.

Nalawag nga awan ti interes ti rehimen nga US-Estrada nga itandudo ti kalintegan ti tao. Masapul a pagsaganaan ti rebolusyunaryo a tignayan ken umili ti panagkaro ti panaglabsing ti reaksyunaryo nga estado iti kalintegan ti tao. Ti interes dagiti biktima ti ranggas ket nakasanggir iti panagdur-as ti armado a rebolusyon ken panangipataw ti rebolusyonaryo nga hustisya laban kadagiti manglablabsing iti kalintegan ti tao. ★

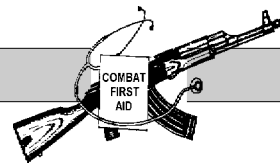

DANGADANG

Ti **Dangadang** ket rebolusyonaryo a dyaryo tayo a rummuar kada tallo a bulan iti tarabay ti **Partido Komunista ti Pilipinas** (PKP). Dawaten mi nga ipatulod yo dagiti damdamag, komentaryo, kanta, iskit, daniw, drowing, kdpy a kayat yo a maipablaak. Kasta met a silulukat kami kadagiti dillaw, obserbasyon, ken singasing yo maipanggep kadagiti naisurat ditoy **Dangadang**.

Pagtitinnulongan tayo a padur-asen ti rebolusyonaryo a dyaryo tayo.

Ti dua a piso a presyo ti **Dangadang** ket bassit a boluntaryo a donasyon tapno masuportaran ti agtultuloy a panagruar ti dyaryo tayo.

DENGUE

ni Greg dela Paz

Iti intero a lubong, agarup 20 milyon a tao ti maakaran ti dengue iti kada tawen. Agarup 24,000 ti matay. Iti Pilipinas laengen, adda 15,650 a kaso ti dengue a nailista iti amin a rehiyon manipud Enero inggana Setyembre, 1998. Adda 276 a natay gapu iti dengue.

Manipud Enero inggana Setyembre, iti Cordillera ket adda nailista a 2,257 a kaso ken 13 a natay gapu iti dengue. Kadakkelan ti nailista a pito a natay iti Kalinga nga addaan 101 kaso. Ti Mountain Province ti kadakkelan ti nailista a kaso, 897 ngem maysa laeng ti natay. Ti Region I ket addaan siyam a natay iti 163 a kaso. Kaaduan kadagitoy a kaso ket kadagiti urban ken sentro.

Any a ti Dengue

Ti *Dengue* ket sakit a gapu iti *virus* ken iwarwaras ti lamok. Tao laeng ti pagkamangan daytoy a sakit ken maiyalis laeng babaen ti kagat ti lamok nga *Aedes aegypti*. Maiyakar ti dengue iti tao tunggal makagat ti lamok nga addaan ti dengue virus. Ti virus ket ipasa dagiti inna a lamok kadagiti annak da.

No aggurigor ti tao nga agsakit ti dengue, aktibo ti virus iti dara na. No makagat isuna ti lamok, ti virus ket maala ti lamok.

Adda uppat a klase ti dengue virus: DEN1, DEN2, DEN3 ken DEN4. Dagiti agsakit iti maysa a klase ket maaddaan ti resistansya iti dayta a klase. Ngem no *ma-immune* ka iti maysa a klase, di na kayat a saoen nga immune kan iti dadduma pay.

Ti Dengue Fever

Tallo inggana't 15 aldaw kalpasan a makagat ti lamok, bigla a rummuar ti *dengue fever* (DF). Ti sintomas daytoy ket nangato a gurigor a mabalin nga adda panaglammin, sakit ti ulo ken panagkakapsut a kasla trangkaso. Ti dadduma ket mabalin a maawanan

ti ganas a mangan, maulaw, makasarsarwa, sumakit ti tulang, susuop ken lasag, ken nadumaduma a gatel ti kudil. Ti sumagmamano ket nalabasit ti mata da, nasakit ti karabukob, agtabbel wenno agburis.

Agbayag iti 3-7 aldaw ti gurigor. Kadawyan nga agrugi a nakangatngato a gurigor ngem bumaba kalpasan ti dua nga aldaw. Kalpasan ti maysa wenno nasurok pay nga aldaw, ngumato manen ti gurigor. Dagiti labbasit wenno gatel ti kudil ket mabalin a gumiddan wenno agparang kalpasan ti maysa wenno dua nga aldaw.

Narigat a malasin ti dengue kadagiti dadduma pay a sakit kas iti trangkaso, kamuras, rubella, kabbi wenno alergi iti makan. Mailasin daytoy kas dengue no adu ti kaso ti dengue iti maysa a lugar ken awan sabali a rason ti impeksyon.

Ti Dengue Hemorrhagic Fever ken Dengue Shock Syndrome

Ti makunkuna a gurigor ti dengue a makaapekto iti dara (*Dengue Hemorrhagic Fever* wenno DHF) ken *Dengue Shock Syndrome* (DSS) ket nakarkaro a klase ti sakit gapu iti dengue.

Tapno malasin no nadanon ti DHF wenno DSS, iyaramid ti *tourniquet test*. Bedbedan ti takiag iti ngato ti siko. Kalpasan ti 5 minuto, ikkaten ti bedbed. No adda nalalabbasit iti kudil iti ngato ti siko a kasla 25 sentimos ti kadakkel na, dakkel ti posibilidad a nadanon ti DHF wenno DSS.

Ti dadduma pay a sintomas ti DHF ken DSS ket daringungo, panagdara ti gugót, wenno ti kakaruan -- *shock*. Ti sintomas ti *shock* ket napardas ngem nakapsut a pulso (nasurok 100 kada minuto); nalamiis a ling-et, panagkapuy ken pannakapukaw ti puot, nababa a presyon ti dara.

Mabalin a matay ti pasyente no saan a sigida a maasikaso.

Panangasikaso iti Pasyente

Awan pay ti husto nga agas ti dengue. Isu a naan-anay a panangtaripato laeng ti kasapulan tapno makalasat ti pasyente. Kas pagarigan, maited ti *Paracetamol* para iti gurigor. Saan a mangited ti *Aspirin* ta pakaruen daytoy ti panagpadara ken ad-adu a komplikasyon. Awan met ti serbi ti *antibiotiko* gapu ta virus, saan a bakterya, ti gapu ti sakit.

Kadagiti lugar nga adda kaso ti dengue, dagus nga ipan iti klinik no dirdiretso iti 2-7 aldaw ti gurigor ti pasyente. Masapul ti *tourniquet test* ken ipa-eksamen ti dara no husto ti bilang ti nalabaga a paset. No makaungar ti pasyente, istable dagiti senyales na, ken normal ti dara na, mabalin a paawiden. Isubli laeng no ngumato manen ti gurigor wenno makita dagiti nakarkaro a senyales ti sakit:

- saan a makaturog
- maawanan ti puot
- agtutuglep
- agling-et ti nalamiis
- biglaan nga agsakit ti tiyan
- agparigat nga aganges
- ngumisit ti bibig
- agkissiw
- agpadara

Rumbeng nga adu ti ipainum (*ORESOL*, sopas, danum, juice) tapno mabang-aran ti gurigor na. No makita a kumarkaro ti sakit, rumbeng nga ipan iti ospital gapu ta ditoy a panawen a masapul a mabantayan ken maited ti naan-anay a panagtaripato.

Panagannad

Kas iti anyaman a sakit, pananglapped ti kasayaatan nga agas. Aglalo ta awan pay ti nadiskubre a bakuna a manglapped iti dengue virus. Panangkontrol iti lamok ti importante iti kastoy a kaso.

Ti *Aedes aegypti* ket agkagat laeng iti aldaw. Saan unay a makatayab ken masapul nga agnaed iti asideg ti pangalaan na ti makan. Ti kanen ti lalaki a lamok ket

prutas ken sabong ngem ti babai ket masapul na ti dara ti tao. Agbiag ken umadu laeng ti lamok iti danum a saan nga agay-ayus -- kas iti danum a maurnong iti burnay, lata, bote, dram, plorera (*flower vase*), pilid a goma, kdpay.

Ti lamok ket dumalan iti uppat a paset ti biag: iklog, larba, pyupa¹ ken nataengan. Ti agarup 30-50 nga iklog ket maidiposito ken tumpaw iti rabaw ti danum. Kalpasan ti 2 inggana 5 nga aldaw, kabaelan ti iklog nga agbiag nga awan iti danum, uray inggana maysa a tawen. Daytoy ti maysa a gapu a narigat a mapaksiat da. Dumakkel ti larba iti uneg ti 2-3 nga aldaw ken ti pyupa iti uneg ti 5-10 nga aldaw. Agbalin a nataengan kalpasan ti dua nga aldaw. Masarakan ti dengue iti pagilian tayo iti amin a panawen gapu ta dagiti lamok ket agiklog iti amin a panawen. Ngem umadu ti kaso ti dengue iti panawen ti panagtutudo agsipud ta umadu ti pagiklogan ti lamok.

Makatulong tayo iti panaglapped ti dengue babaen iti panangikakat iti mabalin a pagbalayan ken pagiklogan dagiti lamok. Ti panaggaraw ti intero a komunidad ti kasapulan gapu ta agpeggad latta ti komunidad no saan met nga aglinis ti kaarruba. Makatulong met ti panagusar ti moskitero ken sapsapo, panagmula iti *neem tree*, lantana (bangbangsit), ken marigold a mangpatalaw iti lamok, kdpay a wagas. Tapno epektibo ti panagannad, masapul nga agtultuloy ti panagkontrol uray iti panawen nga awan unay ti kaso ti dengue.

Agtultuloy a pangta ti dengue iti salun-at ti Pilipino. Aglalo ket saan a pursigido ti gubyrno iti panang-paksiat ken kontrol iti dengue wenno anyaman a makaakar a sakit. Agisprey laeng ti gubyrno ti pestisidyo no umadu ti kaso. Ngem makita nga awan ti nagbanagan dagitoy iti napalabas a tawtawen ta adu latta ti kaso ti dengue.

Uray no adda ti inisyal a maitulong ti insektisidyo iti panagkontrol ti dengue, dagiti gapu no apay a limitado ti kinaepektibo daytoy ket:

1. saan a matay ti lamok nga adda iti uneg ti balay a kadawyan a pagnaedan na gapu ta ti panagisprey ti pestisidyo ket iti kalsada, arubayan ti balay ken kanal laeng ti madanon na;
2. apagbiit a panagannad laeng daytoy;
3. panagpammarang a kasla adda ar-aramiden ti gubyrno ken masansan a para propaganda laeng dagiti pulitiko;
4. pumigsa ti lamok ken saan ton nga epektibo ti insektisidyo (*insecticide resistance*).

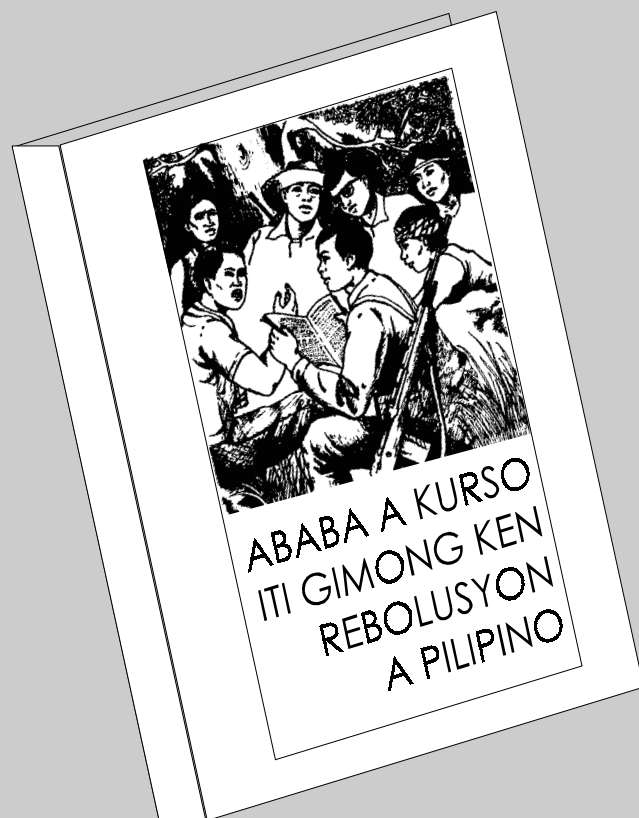
Maysa pay, manmano ken adayo dagiti ospital. Isu a no maipan man ti pasyente ket kadawyan a naladaw ken narigaten a maagasan. No dumanon iti ospital, awan ti naan-anay a ramit, agas, ken pasilidad para kadagiti pasyente.

Dakkel ti maitulong ti proyekto a *waterworks* wenno sistema ti pagpaayusan ti danum tapno maawanan ti lamok ti pagiklogan. Ngem uray daytoy a batayan a kasapulan ti umili ket saan met a maited ti reaksyunaryo a gubyrno. Nakabasbassit ti ited na a pondo para iti salun-at ti Pilipino ken makurakot pay. Dakdakkel ti mapan iti militar, bayad iti utang kadagiti imperyalista, ken kurakot.

Lapdan tayo ti panangdangran ti dengue iti salun-at tayo. Bayat nga iwaywayat tayo ti gubat ti umili, iwayat tayo met ti kampanya kontra iti dengue ken dadduma pay a sakit. Irupir tayo ti kalintegan iti salun-at kas napateg a paset ti dangadang tayo para iti pudno a wayawayaya ken demokrasya. ★

¹ *iklog, larba, pyupa, nataengan* - dagitoy ti dalanen dagiti inseksto a panagbalbaliw iti bagi manipud pannakaiyanak inggana agpessa.

RUMUAREN ITA NOBYEMBRE!

**Mairuaren ti libro nga
*Ababa a Corso
iti Gimong ken
Rebolusyon a Pilipino***

**Mabalin kayo a makaala
ti kopya kadagiti kakadwa
ken yunit ti NPA nga
agtigtignay iti lugar yo.**

Samiweng ti Ina iti Baro nga Agsapa

ni Ares Bumod-ok

Apagbettak ti isem ti init iti adayo a daya
Kuyog mon pada nga ubbing, mangdakdakiwas iti
nalawa a daga
Bumara ti nalammin nga agsapa iti inkay'
panagkatkatawa.

Sika a naipasngay iti saklot dagiti paypayew
Rimmamut iti nasam-it a samiweng dagiti kuryat
Ken ayus ti ubbog a mangag-agek kadagiti
batbato,
Iti tulda nga asul ken berde nga aglawlaw
Naimuldit ti ladawam:

Lamulamo a bagi a nakalubnak iti kinelleng;
Naganos nga ima a mangay-ayam iti pitak;
Saksaka nga iti itatakdang iti tambak ket
nagmaga
Maikur-it ti arig regkang ti daga a mawaw
iti danum.
Nabukel a mata mangsarsarming kadagiti
saludsod iti panunot
Isem iti bibig a rukod ti kinasanos
Muging a nasapa a pinanday ti ling-et ken dara.
Rupa nga inap-aprosan ti darang ti init
Awan duma na iti maris ti nabaknang a daga.
Wen, ti nadungngo a daga a nangtaptapaya
iti kaputotan,
Daga a nagdalan iti gasut a tawen a
panagsagaba.

Bayat a ti pagay, maimulmula iti barukong ti
nadam-eg a daga
"Ina," diak napuotan ket inka nagsarita,
"Apay, iti pitak nailumlom tayo inggana't inggana?"

Ladawan ti ubing in-inot a napunas iti imatang
Iti panangitangad mo't nakapitpitak a muing
Bimmangon, natibker, agtutubo a langa
Nagbaliw ti buya ti rupa nga inap-aprosan ti
darang ti init

Wen, nagbalin a ladawan ti nalabaga nga init
A mangsilsilnag kadagiti balitok a dawa ti pagay
Iti barukong dagiti nariing iti pukkaw ti saritam.

Manuel

